

לרגל יומא דהילולא ה-78 • כ"ד אלול תרצ"ג - תשע"א

צריך גניזה

מ"י האיש החפץ חיים

קצות דרכיו בקודש של החסיד שבכהונה קדוש ישראל ותפארתו,
מופת הדור, צדיק יסוד עולם, מרן בעל החפץ חיים זיע"א

עת לדבר

מצוה לפרסמו | תבא עליו ברכה | לא תעמוד על דם רעך | מותר ומצוה לדבר, שלא יתחברו וילמדו ממעשיו | אפשר דמותר לגדל יותר העוולה כדי שיתרחקו ממנו | במה סיים ה'חפץ חיים' את ספרו? | בתוך ספרו מדגיש כמה וכמה פעמים שלא לכלול באיסור לה"ר אלא 'עמיתך' בתורה ומצוות | מהתועלת בידיעת הלכות לשון הרע | כלל הדברים בקיצור | גם בספרו שמירת הלשון בעוררו על חובת השתיקה אינו מדלג על זה | גם בספרו 'ספר המצות הקצר' מציין בבידור | נענש מפשעיהם לכל חטאתם | מחלוקת מחויבת | מתי צריך ומצוה לספר לשון הרע? | שמירת הלשון אינו כשאר איסורים | עובדות: **חודש אלול בצל מרן הח"ח זיע"א** | **ימח שמו וזכרו!** | **ליצנותא דעבודה זרה** | **"חושבני כי אילו ראה כבודו את הספר 'חפץ חיים' לא דיבר כך"**... | **אולי הרב לא יודע מהספר חפץ חיים** | **עדותו של מרן החזו"א זיע"א** | **כתב יד רבנו על ספרו "חפץ חיים"** | **משנאיך ד' אשנא**

הצנזורה הציונית בספרי המשנה ברורה

קטעים שלמים מדברי מרן בעל החפץ חיים זיע"א בספרו "משנה ברורה" הושמטו בזדון מחמת תוכנו באחד המהדורות שנדפסו במדינה הציונית | גילוי הדבר ע"י האדמו"ר מסאטמאר זצ"ל | עולם התורה סוער | פרסום הדבר בקובצים שונים | "כנראה שבעלי ההוצאה מספקים את המ"ב גם לבני מפא"י ומפ"ס" |

כנגד הציונות

חדשים מקרוב באו | לו חכמו ישכילו זאת שתדלני זמננו, לבלי להתגרות באומות | עמלקים אמיתיים | עמלק בדורנו | על הללו והללו נשבע הקב"ה | אינם יהודים | האם נסמוך על דברי הכומר יותר מדברי חז"ל | אברים מתים | בכמה מינוטין הפסיד שר הצבא את משרתו | הגם לכבוש את המלכה עמי בבית... | וכי על זה אנו מצפים? | טעם לימוד סדר קדשים בישיבות | מדוע פתח הרמב"ם בהלכות יסודי התורה | לו היה סכין בידי הייתי דוקר בלבו | מרשעים יצא רשע | **התגברות הטומאה בדור האחרון**: מהרסי הדת מצליחים קודם הגאולה בכדי לנסות את ישראל | תחלת נפילה ניסה | המנצח |

בתי ספריהם כבתי ע"ז ממש

תרבות אנשים חטאים | כאילו מוסרו לבתי ע"ז ממש | העבודה זרה של מולך | אם יודע ללמוד הרי הוא כלסטים מזויין | הגורמים למניעת ההשפעה בעולם | מחלוקת לשם שמים סופה להתקיים | **דרכים חדשים**

תנועת המזרחי

אם התהווה חור בראש אז יתכן הכל | היצה"ר עסוק מאוד בבוקר | אפילו בשבת אפשר לנסוע לשם להוציאו | סחור סחור | בתירוצ זה לא תוכל להשתמש בבית דין של מעלה | צום אָנפּאַל פון 'מזרחי' אויפ'ן "חפץ חיים" | אז מ'שטייט נעבן א בלאטע פאטשקעט מען זיך איין | פרשת האוניברסיטה | יאמרו ישראל מאיר ביחד עם פלוני | קוק שמוק קוק שמוק | "במקום הריסת הדת וחרבן הדת נעשה כל זה כהלכה" | בתחבולות תעשה לך מלחמה |

התחברות לרשעים

מהיכן ההיתר לכבדם? | ההבדל הגדול בין היראים להחפשים | מוטב שיסגרו כל הישיבות | כי לא תשכח מפי זרעו | לא לקחת מתומכי חורבן היהדות | הנאה מרשעים | מדוע רשעים גמורים מחללי שבת עושין איזה טובות לבריות | עד מתי אתם פוסחים על שתי הסעיפים | כ"ד אלול תר"צ - שלוש שנים לפני עלותו לגנזי מרומים: **הוראתו הברורה של מרן החפץ חיים זי"ע לראשי 'אגודת ישראל' בפולין בענין התחברות לרשעים**

חובתנו

צריך לצאת בידים למלחמה | אי אפשר בלא מסירות נפש | ולא יתבייש מפני המלעיגים | מקנאים קנאת ה' ששיבירו כלים | עזות ללחום מלחמת ד' | זיכוי הרבים עיקר | מסירות נפש | מלחמת קודש | מחלקו יהיה חלקי | גזירת למוד שפות זרות | איזה צד יותר טוב בעדכם | חבר אני לכל אשר יראוך | **כתבי עת**: ולא תתורו | למען ישמעו ויראו |

בדור הזה של אחרית הימים ימי עקבתא דמשיחא, קודם התגלות כבוד שמו יתברך בביאת הגואל, נתגברו הנסיונות והבלבולים הרבים למיניהם, ונאבדה ונעכרה הדעת הברורה והנקיה המרגישה כיצד לעמוד בנסיונות הזמן, והפרוץ מרובה בעוה"ר בכמה וכמה ענינים, ותהי האמת נעדרת.

גם בעניני העוונות החמורים של מחלוקת ולשון הרע ורכילות, מתגבר הנסיון דוקא בתוך המחנה של יראי ה' הנאמנים החרדים אל דברו, להרבות בפירוד לבבות ודיבורים אסורים של לשון הרע ורכילות וכו', כדרכו של היצה"ר להפר האחדות והשלום אצל יראי ה' וחושבי שמו.

לעומת זה מצד שני, כאשר מדובר מרשעים ומינים וכופרים, ופורצי גדר ומחריבי כרם ה"צ ומשנים מדרך אבותיהם ורבותיהם, ומכשירי הכפירה והעומדים לימינה ומרבים השפעתה, שבשנים קדמוניות לחמו גדולי ישראל על זה במסירות נפש, והחרימו וקללו את כל פורץ ומהרס וכל המחדש ומשנה.

בזה בא והגיעיבוא הנחש הערום היצה"ר בתחבולותיו ובלבוליו, להכניס חולשה ורפיון בחובת מלחמת הקודש, בלבוש של שמירת איסור לשון הרע ומחלוקת.

וכדברי הוידוי של רבינו נסים גאון הנאמר בתפילת יום כיפור קטן, **"את אשר התרת אסרתי ואשר אסרת התרתי, את אשר אהבת שנאתי ואשר שנאת אהבתי, את אשר הקלת החמרתי ואשר החמרת הקלתי"**.

לזאת מי האיש החפץ בחיים, לידע את חובת היהודי בעולמו, לא יקבע את הליכותיו ודרכי אורחותיו אלא ביסודות מוצקים של מקור מים חיים, ולא יהא מושפע מדרכים שונים והשפעות זרים שאין בהם רוח חיים, כי אך ורק התורה היא חיינו ובה תלוי קיומנו, נחמתנו היא בעניינו בכל אורך גלותינו.

וכאשר נקיים כהלכה את הפסוק נצור לשונך מרע ושפתיך מדבר מרמה, נזכה לקיים כראוי את הפסוק שלאחריו סור מרע ועשה טוב, וכבר פירש אחד מגאוני דור הקודם שעל כן כאשר הכריז רב ינאי, מאן בעי חיי, הוציא להם ספר תהילים "מכורך", כי צריך לראות את כל ספר תהילים המלא וגדוש בשנאה ומיאוס וקללות נגד אותם שמחוייבים לדבר עליהם. לרגל יומא דהילולא השבעים ושמונה של בעל החפץ חיים, שמסר נפשו על זה, לעורר על גודל המכשול של הדיבור במקום האסור ושל השתיקה במקום שמחוייבים לדבר.

הננו נותנים לפניכם היום ברכה, ליקוט קטן מעט מזעיר בענינים אלה, לחיזוק הצמאים ודורשים לדבר ה', וזכותו יגן עלינו להכתב ולהחתם בספרן של צדיקים גמורים, וכל קרני רשעים אגדע תרוממנה קרנות צדיק.

שלהי חודש אלול התשע"א

ליקוטי הלכות מתוך הספר "חפץ חיים" אימתי חובה ומצוה לדבר
 | "חושבני כי אילו ראה כבודו את הספר 'חפץ חיים' לא דיבר כך..."
 | עדותו של מרן החזו"א זיע"א | וגם: מה היה כתוב בכת"י "חפץ
 חיים" של רבנו?

עצת לדבר

מהתועלת בידיעת הלכות לשון הרע

"וגם תועלת מידיעת הדינים לאידך גיסא כדי שלא יבא להחמיר על עצמו ולאסור במקום שמצוה לגנותו כדי שלא יבא להטעות את הרבים בדעותיו הכוזבות".

(הקדמת שמירת הלשון)

מותר ומצוה לדבר, שלא יתחברו וילמדו ממעשיו

ואף על פי כן אם רואה אדם באחד מדה מגנה, כגון, גאון או פֶּעַס או שארי מדות רעות או שהוא בטלן מתנורה וכיוצא בזה, נכון לו לספר דבר זה לבנו או לתלמידיו ולהזהירם, שלא יתחברו עמו, כדי שלא ילמדו ממעשיו, כי העקר מה שהזהירה התורה בלשון הרע, אפלו על אמת, הוא אם פִּגְנְתוּ לְבָאוֹת אֶת חֲבֵרוֹ וְלִשְׁמֹחַ לְקִלּוֹנוֹ, אבל אם פִּגְנְתוּ לְשֹׁמֵר אֶת חֲבֵרוֹ שֶׁלֹּא יִלְמֹד מִמַּעֲשָׂיו פֶּשׁוּט דְּמִתֵּר וּמִצְוָה נִמִּי אֵיכָא. אך באפן זה וכיוצא בזה נראה, דמצוה להמספר לבאר הטעם, לקמה מספר בגנותו של חברו, וכו'.

(חפץ חיים, כלל ד', סעיף י')

אפשר דמותר לגדל יותר העוולה כדי שיתרחקו ממנו

ולענין הפרט שלא יגדל העוולה יותר ממה שהיא, אם יספר להם כאשר הוא לא יתרחקו מאתו ויכול לבוא מזה ריעותא, אפשר דמותר לגדל. וכן כל שאר הפרטים דלקמן אינו מצוי כאן, רק העיקר שבכולם שיכוון לכבוד השם דהיינו אם הוא רואה שיהיה מזה תועלת ולא מצד שנאה.

(באר מים חיים שם ס"ק מ"ג)

במה סיים ה'חפץ חיים' את ספרו?

ודע דכל מה שפיתחנו בספר זה מענין גדל הזהירות מעון לשון הרע, הינו למי שהוא עדין בכלל "עמיתך". אבל באותן האנשים, הכופרים בתורת ה', אפלו רק באות אחת, והמלעיגים מדברי חז"ל, מצוה לפרסם דעתם הכוזבת לעיני הכל ולגנותם, כדי שלא ילמדו ממעשיהם הרעים. (בסיום ספר חפץ חיים)

בתוך ספרו מדגיש כמה וכמה פעמים שלא לכלול באיסור לה"ר אלא 'עמיתך' בתורה ומצוות

ודע, דכל זה בסתם איש ישראל, כמו שיבאר לקמן בסעיף ג', אבל אם נתברר לו לפי הענין, שסבת העון הוא מפני שיש בו

מצוה לפרסמו

מפרסמין את החנפין - שהן רשעים ומראין עצמן כצדיקים, אם יש מכיר במעשיו מצוה לפרסמו מפני חילול השם, שבני אדם למידין ממעשיו, שסבורין עליו שהוא צדיק, ועוד, כשבא עליו פורענות בני אדם אומרים מה הועיל לו זכותו. שנאמר ובשוב צדיק מצדקו - סיפיה דקרא ונתתי מכשול לפניו אני מוציא לידו חטא גלוי לכל שיכשל בו, וידעו את מעשיו.

(רש"י יומא פו:)

תבא עליו ברכה

כבר ידעת שלשון הרע מגונה ביותר ומ"מ כל שמספרו כדי להבאיש מי ששמועותיו רעות ומספר בגנותו כדי להרחיק אחרים מעליו שלא ללמוד ממעשיו תבא עליו ברכה ואף בעבירה של דברי סופרים מותר לקרותו עבריין ולספר בגנותו שאלמלא דברי סופרים אף דברי תורה אין מתקיימים והנוגע בהם כנוגע בבבת עינה של תורה.

(מאירי שבת מ.)

לא תעמוד על דם רעך

לא תלך רכיל בעמך לא תעמוד על דם רעך אני ד'. במקום שיש לספר לשון הרע, הנמנע מלספר עובר על לא תעמוד על דם רעך.

(חכמה ומוסר לרש"י מקעלעם מאמר קפ"א בשם רבינו הגר"ח מוואלאוין זיע"א)

חודש אלול בצל מרן הח"ח זיע"א

הרב אשר ראבינסקי תלמיד ישיבת ראדין, בהיותו צעיר לימים הגיע כתלמיד חדש לישיבת ראדין. ר' אשר נכנס לישיבה בעיצומו של חודש אלול. בימים אלו נהג הח"ח להגיד מידי שנה בשנה התעוררות לבני הישיבה.

ר' אשר נכנס להיכל לשמוע את השיחה, גמע מלא עיניו מדמותו של הח"ח ועשה אזנו כאפרכסת לשמוע כל מלה ומלה שיצאה מפי "כהן גדול". ולפתע - תדהמה: הח"ח החל את השיחה והזכיר שמו של יהודי, ברקה מיכלשקער, ועוד מוסיף ימח שמו.

היתכן???

חומות ההערצה כמעט וקרסו. פשוט לא הבין במה המדובר. הנחותיו ומסקנותיו שעד הנה נעו ונדו ולא מצאו מנוח, הוא מספר! הוא הביט סביבו, כשנפשו רועשת וגועשת. הבחורים והאברכים המשיכו להטות אוזן לרבם, כאילו לא קרה, כאילו כך אמר הח"ח תמיד. הדבר רק הגביר את תמיהתו של התלמיד החדש. הדברים הנוקבים ששמע ר' אשר טרדו את מנוחתו. מיד אחרי השיחה ניגש לאחד האברכים. "הח"ח - שאל - "היתכן שהוא מזכיר שמות ועוד מקלל?" מי זה ברקה מיכלשקער?

האברך נעץ בר' אשר מבט רך, כשהבחין לסערת הרגשותיו, והסביר, כמתפלא אף הוא: אינך יודע? תמה, זהו אד"ם הכהן, הסופר הידוע בשמו אברהם דוב (ברקה). הח"ח, שהקפיד שלא להזכיר שם אדם כגדר לשמירת הלשון, לא נמנע מלהזכירו ולקללו מידי שנה. וכל זאת למה? הח"ח התייתם בגיל צעיר. הביאו אותו לוילנא, לביהמ"ד, ללמוד שם. הוא למד שם והצטיין מאוד בלימודיו. אד"ם הכהן היה מפורסם בוילנא. הוא היה מנהל של בית מדרש לרבנים, מטעם הממשלה הרוסית.

אפיקורסות, חס ושלום, על איש כזה לא נצטוינו בלאו ד"לא תלך רכיל", שאינו בכלל "עמיתך", ופרטי דין האיש הזה מבאר לקמן בכלל ח'.

(חפץ חיים, כלל ד', בהגה"ה)

וכל אלו הדינים שכתבנו הוא דוקא באיש, אשר מנהגו ודרכו להתחרט על חטאיו, אבל אם בחנת את דרכו, כי אין פחד אלקים לנגד עיניו ותמיד יתיצב על דרך לא טוב, כמו הפורק מעליו על מלכות שמים או שאינו נזהר מעברה אחת, אשר כל שער עמו יודעים שהיא עברה, דהינו בין שאותה העברה, שהוא רוצה לגלות, עשה החוטא כמה פעמים במזיד או שעבר במזיד כמה פעמים עברה אחת המפרסמת לכל שהיא עברה, אם כן מוכח מנה שלא מחמת שגבר יצרו עליו עבר על דברי ה' כי אם בשרירות לבו הוא הולך, ואין פחד אלקים לנגד עיניו, לכן **מתר להכלימו ולספר בגנותו בין בפניו ובין שלא בפניו**. ואם הוא יעשה מעשה או ידבר דבר, ויש לשפטו לצד הזכות ולצד החוב, צריך לשפטו **לצד החוב**, אחרי שנתחזק לרשע גמור בשאר עניניו, וכן אמרו רבותינו "לא תונו איש את עמיתו", עם שאתה בתורה ובמצוות, אל תונהו בדברים, ואשר לא שית לבו לדבר ה', מתר להכלימו במעלליו ולהודיע תועבותיו ולשפוך בוז עליו, ועוד אמרו, מפרסמין את החנפים מפני חלול ה', וכל שכן אם הוכיח אותו בזה ולא חזר, **דמתר לפרסמו ולגלות על חטאיו בשער בת רבים ולשפוך בוז עליו, עד שיחזר למוטב**, וכמו שכתב הרמב"ם בסוף פרק ו' מהלכות דעות (הלכה ח'), אך יש לזהר שלא לשכח פרטים אחדים המצטרפים לזה, וכתבתי בבאר מים חיים.

(חפץ חיים, כלל ד', סעיף ז')

וכל זה, שדברנו, הוא בסתם איש ישראל, אבל אם נתחזק **מכבר בלאו הכי לאדם רשע**, מפני שנתפרסם עליו כמה פעמים, שעבר בשאט נפש על אסורין הידועין לכל ישראל, שהוא אסור פנאוף וכיוצא בזה, **על איש כזה מתר לקבל לשון הרע**:

(חפץ חיים, כלל ז' סעיף ה')

וכל זה האסור של לשון הרע הוא דוקא על איש, שעל פי דין תורה הוא עדין בכלל "עמיתך" דהינו עם שאתה בתורה ובמצוות, אבל אותן האנשים, שמכירים, שיש בהם אפיקורסות, **מצוה לגנותם ולבזותם**, בין בפניהם ובין שלא בפניהם, בכל מה שהוא רואה עליהם, או ששומע עליהם, דכתיב, "לא תונו איש את עמיתו", ו"לא

תלך רכיל בעמיה", והם אינם בכלל זה, שאינם עושים מעשה עמו, ונאמר (תהלים קל"ט כ"א), "הלוא משנאיה ה' אשנא ובתקוממיה אתקוטט" וכו', ואפיקורס נקרא הכופר בתורה ובנבואה מישראל, בין בתורה שבכתב ובין בתורה שבעל פה, ואפלו הוא אומר, כל התורה מן השמים, חוץ מפסוק אחד או קל וחמר אחד או גזרה שנה אחת או דקדוק אחד, גם הוא בכלל הזה.

(חפץ חיים, כלל ח' סעיף ה')

ודוקא אם שמע מהם בעצמו דברי אפיקורסות, אבל אם אחרים אמרו לו, אסור לסמוך על זה לגנותם, בין בפניהם ובין שלא בפניהם, וגם אין לו להחליט דבר זה בלב כדן אסור קבלת לשון הרע, וכן "לכלל" רק צריך לו לעת עתה לחוש לעצמו וגם להזהיר לאחרים בסתר, שלא יתחברו לעת עתה עמהם, עד שיתברר הדבר. וכל זה דוקא בשמיעה בעלמא, אבל אם מחזקין בעיר לאפיקורסים, דינו כאילו מכירים בעצמו.

(חפץ חיים, כלל ח' סעיף ו')

כלל הדברים בקיצור

אלא כלל הדברים בקיצור הוא כן, כל איש ישראל מצוה, שלא לקבל לשון הרע על שום אדם מישראל, חוץ מעל אפיקורסים ומלשינים וכיוצא באלו, אותם, שיצאו מכלל "עמיתך".

(חפץ חיים, כלל ח' סעיף י"ג)

גם בספרו שמירת הלשון בעוררו על חובת השתיקה אינו מדלג על זה

ואם הוא איש שיש לו עצבות בטבע וירא להתאמץ במדה זו של שתיקה, כי מכרח הוא לדבר בעניני העולם מצד בריאות גופא. על כל פנים ירגיל את עצמו שלא לדבר אודות אנשים, יהיה מי שיהיה, (לבד מאותן שיצאו מן הכלל לכפר בה' והפולעיגים על דברי חז"ל, שאותם מצוה לגנות, וכמו שכתבנו בספר חפץ חיים בכלל ח' סעיף ה').

(שמירת הלשון, שער התבונה פ"ג)

גם בספרו 'ספר המצות הקצר' מציין בבירור

מצות לא תעשה, שלא לשנוא בלב אדם כשר מישראל שנאמר (ויקרא י"ט) לא תשנא את אחיך בלבבך, וכשיחטא איש לאיש לא ישטמנו בלב וישתוק אלא מצוה עליו להודיעו, ולומר לו למה עשית לי כך וכך וימחה השנאה מלבו.

אבל אם ראהו שעבר עבירה והתרה בו ולא חזר, הרי זה מצוה

בו היו גם מורים כופרים בעיקר ומחללי שבת.

הח"ח שקד יום ולילה בלימודיו. אף אחד לא ידע, שאותו אד"ם הכהן יצר קשרים עם הילד ישראל מאירקה. הוא בא לבית המדרש ושוחח איתו שעות על גבי שעות. איש לא חשד, שהוא התקשר אליו ומושך אותו. היה שם שואב מים אחד, שתפקידו היה למלא את הכיורים במים בכל יום. שואב המים הבחין, שברקה מיכלשקער מדבר עם היתום ישראל מאיר במשך זמן רב ובאופן קבוע. הוא פחד שאד"ם הכהן ישפיע עליו לרעה. ניגש אל הילד ואמר לו: למה אתה מדבר עם האיש הזה? וכי אתה יודע מי הוא המדבר איתך? הרי הוא מפורסם כאפיקורס בכל העיר. כששמע זאת הילד ישראל מאיר, ברח מיד מווילנא הוא הגיע לעיירה בלזה ליד ווילנא ולמד שם תורה באחד מבתי הכנסת. כך התחבא, כדי שלא יפגש חלילה באותו אד"ם הכהן.

וזו הסיבה שמצא הח"ח להזכירו לשמצה כל שנה בערב הימים הנוראים - הסביר האברך לר' אשר...

אגב לאד"ם כהן נולד בן יחיד והוא מת קודם שהשאיר אחריו צאצאים, התקיימה קללתו של החפץ חיים, שמו של האיש נמחה וזכרו אבד.

וברשימות חתן הח"ח (נדפס בספר "הצדיק ר' שלמה") הוסיף: כאשר היה מזכיר את השם הנ"ל היה אומר "ימח שמו", און ער פלעגט שפייען און טאפקען מיט די פיס.

ימח שמו וזכרו!

סיפר הרב יעקב משה שורקין ז"ל מתלמידי הח"ח:

כששהה מרן הח"ח באחת הפעמים במקום קייט לצרכי בריאותו, ניגש אליו איכר יהודי לבקש ברכה, ואני הייתי המתורגמן ביניהם. הח"ח נתן שלום לאיכר ואמר לו בחינך ובסבר פנים יפות: מה בקשתך, ענה לו האיש: איכר עמל אני

לשנוא אותו, (כיון שאינו נוהג כאחיק) ונוהג בכל מקום ובכל זמן בזכרים ובנקיבות.

(ספר המצות הקצר, לא תעשה ע"ח)

מצות לא תעשה שלא לבייש את חבריו ברבים שנאמר (ויקרא י"ט) ולא תשא עליו חטא, וכל שכן ברבים, ועון גדול הוא ואמרו חז"ל (ב"מ נ"ט) המלבין את חבריו ברבים אין לו חלק לעולם הבא, לפיכך יזהר שלא לבייש קטן וגדול, ולא יקראהו בשם שהוא בוש ממנו.

ודוקא בדבר שבין אדם לחבירו אבל במילי דשמיא אם לא חזר בו כשהוכיחו בסתר **מכלימין אותו ברבים, ומפרסמין חטאו** ברבים עד שיחזור למוטב, ונוהג בכל מקום ובכל זמן בזכרים ובנקיבות.

(ספר המצות הקצר, לא תעשה ע"ט)

מצות לא תעשה שלא לקלל אדם **כשר** מישראל שנאמר (ויקרא י"ט) לא תקלל חרש.

(שם, ל"ת מ"ה)

מחלוקת מחויבת

ולא יתבייש וכו'. דע דהב"י לא איירי כ"א במצוה שהוא עושה לעצמו ובני אדם מלעיגים עליו אז בוודאי אין לו לחוש כלל ללעגם ולא יתקוטט עמהם.

אבל אם הוא עומד במקום שיש אפיקורסים המתקוממים על התורה, ורוצים לעשות איזה תקנות בעניני העיר, ועי"ז יעבירו את העם מרצון ה', ופתח בשלום ולא נשמעו דבריו בכגון זה לא דיבר הב"י מאומה ומצוה לשנאתם ולהתקוטט עמהם ולהפר עצתם בכל מה שיוכל, ודהמע"ה אמר הלא משנאיך ד' אשנא ובתקוממין אתקוטט תכלית שנאה שנאתים וגו'.

(ביאור הלכה, סי' א')

נענש מפשעיהם לכל חטאתם

ומותר לספר לשון הרע על בעל המחלוקת, שנאמר (מ"א א, כו): ולי אני עבדך ולצדוק הכהן ולבניהו בן יהוידע ולשלמה עבדך לא קרא. מי שאינו מחזיק במחלוקת על המתיצבים על דרך לא טוב ומושכי העון, הרי הוא נענש מפשעיהם לכל חטאתם, ועובר בלאו. (שערי תשובה לרבינו יונה)

בעבודת כפיים אצל בעל אחוזה, גוי עריץ, והרשע הזה מצערני ורודפני בכל יום ויום, כשל כח סבלי ואין בכחי לסבול יותר. ובכן מה בקשתך, שאלו החפץ חיים, איני מבקש אלא זאת – אמר האיכר – שהרב יקלל את הגוי שימות, (אולי יורשיו ייטיבו לנהוג ממנו), בו ברגע עזב החיוך את פני החפץ חיים ואמר: "איך שעלט קיינעם נישט" (איני מקלל אף אחד).

וסיים הרב שורקין: אותו חפץ חיים שלא קילל שום אדם, ואפילו גוי היורד לחיי יהודי, בשעה ששמע אודות יהודי בווארשא שיש לו חנות של ספרי כפירה ומינות, כשהי' מזכירו הי' אומר עליו: "ימח שמו וזכרו!"

(מפי בנו רבי מיכל שורקין שליט"א)

סיפר בנו של הגאון רבי אלחנן זצוק"ל, כי בכל פעם שהוזכר לפני החפץ חיים שמו של כופר ידוע שהסתובב בוויילנא, הי' אומר עליו "ימח שמו".

(מאמרים על התקופה)

ליצנותא דעבודה זרה

כשהיה מדבר על קדושה "קדושים תהיו כי קדוש אני ד" היה ממש ממתק בשפתיו כאדם הממתק אחר מאכל טוב, מתוקים מדבש ונפת צופים. ולהיפוך כאשר היה מדבר להבדיל על טומאה, היו רואים איך מתגעל נפשו כמו אדם המתגעל מצוה שקצים ורמשים, עד שכמה פעמים היה מגיע עד כדי שהיה רוצה להקיא. ואף כי קיים מאמרם ז"ל אסור לאדם למלאות פיו שחוק בעוה"ז, ולא היה ניחא לי' מהמצאה (גלייך ווערטל), ואף אמר לי פעם אני שונא המצאות (גלייך ווערטלאך) וכל ימי חיי אפילו המצאה אחת לא אמרתי, מכל מקום בלצנותא דעבודה זרה היה ממלא פיו שחוק עד שכמעט היה קשה לו להפסיק. והרגיש בזה יוסף הבלן דראדין (יאשע דער בעדער), והיה בא אליו מפעם לפעם ומספר לו מלצנותא דע"ז, איך שנסע פעם עם הכומר בימי חורף ולא היה

מתי צריך ומצוה לספר לשון הרע?

רק העניין הוא, דכיון שהראה לו הפסוק נצור לשונך מרע הוה משמע דאסור לספר לשון הרע על שום בן אדם, גם על הכופרים המסיתים ומדיחים שצריך להתרחק מהם תכלית הריחוק, וצריכים לפרסם מעשיהם הרעים ודרכיהם העקלקלות של יגררו אחריהם, והוה אמינא שגם עליהם אסור לדבר לשון הרע, והאמת הוא בהיפוך, שמצוה לפרסם מעשיהם.

(חידו"ת לרבי יואל טייטלבוים מסאטמאר, דברים, דף ר"ה)

שמירת הלשון אינו כשאר איסורים

כללא דמילתא היא, כי בכלל האיסורים שבתורה מצוה לעשות גדרים וסייגים, ולהתרחק מצ"ט שערי היתר שלא יבואו להכשל בשער אחד של איסור, אך לא כן בשמירת הלשון, כי קשה מאוד לעשות גדרים וסייגים בזה, שהרי חייבים לשנוא בשנאה עזה את הרשעים המכשילים בני הדור בפשעיהם, והמתניף להם קללו הכתוב בקללה נמרצת, וכו', וצריך האדם לסייעתא דשמיא שישגי דעת אמיתית, דבלא זה בקל יוכל להכשל במצודתם. (דברי יואל מצורע דף שפ"ד ד"ה כללא דמילתא)

משנאיך ד' אשנא

פעמים רבות שמעתי משנן לשון הרמב"ם בדיעות, חכם מספר בשבח חבירו ואינו מספר בגנותו כלל.

אמנם היה מגנה מאד את המינים והודיע לחביריו בעלי תורה את כל תעלוליהם, ומרגלא בפומיה, מאמר המדרש בענין ואהבת לרעך שאין בכלל זה המינים באמרו אם תשמע לאחד שמגנה את אביך, האם תשתוק, ובאמת הוא מקרא מלא הלא משנאיך ד' אשנא וכו'.

(כ"כ הח"ח)

לו עצים לחמם את עצמו ושרף את הע"ז שלו, ומעשיות דומות לזה ולא פסק פומיה מחיך, עד כדי כך שיוסף הבלן היה מתגאה לי, שיש לו הכח לעשות שהחפץ חיים ימלא פיו שחוק. ופעם שמעתי ממנו זללה"ה שהדרך לבטל כל עבודה זרות בעולם היא הליצנות. בלשונו "אויסלאכן די עבודה זרות". כדכתיב אשר התעללתי במצרים.

(הצדיק ר' שלמה, מרשימות חתן החפץ חיים)

"חושבני כי אילו ראה כבודו את הספר 'חפץ חיים' לא דיבר כך"...

כשנסעו בצוותא חדא מרן החפץ חיים והגאון ר' ז. מירושלים. רבי ז. לא הכיר עדיין את החפץ חיים ולא ידע מי הוא האיש הזקן היושב לצדו. באמצע הדרך פתח החפץ חיים את פיו הק' ודבר על רב אחד מכת ה"מזרחי". הפסיקו ר' ז. ואמר ראיתי בירושלם ספר אחד וחפץ חיים שמו, חושבני כי אילו ראה כבודו את הספר לא היה מדבר כדברים האלה. השיבו החפץ חיים אמנם גם אנכי יודע מספר זה, יעיין נא כבודו בסעיף זה וזה ויווכח כי פעמים שמותר ואף חובה לספר...

(ילקוט מאמרים "אום אני חומה", ה' חוקת תשי"ג)

אולי הרב לא יודע מהספר חפץ חיים

וכן ה' פעם שדרש הח"ח בעיר אחת והוכיח את הציבור להזהר ולא להתחבר לאנשים בעלי דעות פסולות וכדומה.

קם אחד מן הקהל שכנראה לא ידע מי הוא הבעל דרשן, וקרא לעבר הבימה "אולי הרב לא יודע, אך לא מכבר יצא לאור ספר "חפץ חיים" ושם מזהיר שלא לדבר לשון הרע..." (משכנות הרועים)

עדותו של מרן החזו"א זיע"א

העיד הרה"ג ר' דוד פרענקיל זצ"ל בשם מרן החזון איש זיע"א, "שמה שהעולם חושב שהחפץ חיים לא דיבר לשון הרע, הוא טעות גדולה, הוא דיבר לשון הרע מלאה, והוסיף - על הבונדיסטן והמזרחיסטן". (זכור לדוד, עמ' רפ"ב)

כתב יד רבנו על ספרו "חפץ חיים"

הגאון רבי יושע בער סאלאוויציק זצ"ל (בן מרן הגרי"ז זיע"א) סיפר, כי בכתב ידו של החפץ חיים בספרו על לשון הרע נמצא כתוב: "על כת הציונים לית בהו משום לישנא בישא".

הצנזורה הא

בספרי המשנה

פרשה עלומה שהסעירה את עולם התורה לפני חמישים שנה

קטעים שלמים מדברי מרן בעל **החפץ חיים** זיע"א בספרו **"משנה ברורה"** הושמטו בזדון מחמת תוכנו באחד המהדורות שנדפסו במדינה הציונית | גילוי הדבר ע"י האדמו"ר מסאטמאר זצ"ל | עולם התורה סוער | פרסום הדבר בקובצים שונים | "כנראה שבעלי ההוצאה מספקים את המ"ב גם לבני מפא"י ומפ"ם"

ולאון - שמוטלות על האדם לעשות ולהזהר בהן בכל עת ואין מובאות בהשו"ע וכמה מהן העתיקו המ"א מדברי הרמב"ם ושאר הראשונים וכן כמה הנהגות טובות המוזכרים בדח"ל לכן לא אחדול ג"כ מלהעתיק מקצת מהדברים פה."

בהמשך הוא מביא כמה הלכות מהרמב"ם ומחז"ל. ביניהם הוא מביא בשם רבינו הרמב"ם:

"עוד כתב בפ"י הלכה ג', מצוה על כל אדם לאהוב את כ"א מישראל כגופו שנא' ואהבת לרעך כמוך לפיכך צריך לספר בשבחו [ובפני שונאיו אסור שלא יבואו לספר בגנותו שם בפ"ז מה"ד] ולחוס על ממונו כאשר הוא חס על ממון עצמו ורוצה בכבוד עצמו לפיכך המתכבד בקלון חבירו אין לו חלק לעוה"ב עכ"ל. **ודוקא רעך בתורה ומצות אבל אדם רשע שראה אותו שעבר עבירה המפורסמת בישראל ולא קבל תוכחה מצוה לשנאתו.**"

היה זה כאשר האדמו"ר מסאטמאר זצ"ל, שהיה במחנות הקיץ, בחודש אב תשי"ז, וביקש מגבאו ר' יוסף אשכנזי ז"ל, שביא לו איזה ספר לעיין בו.

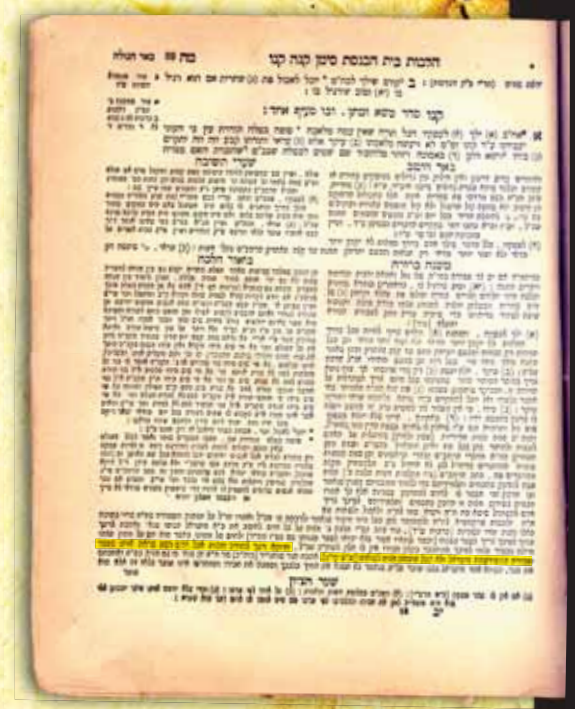
ר' יוסף הביא לו את הספר הראשון שנקלע בדרכו, והיה זה הספר "משנה ברורה" חלק ב' שנדפסה באר"י [הוצאת "פרדס", תל אביב, ישראל].

אחרי זמן-מה קרא האדמו"ר זצ"ל שוב את ר' יוסף, באמרו שאין המ"ב הזה כשאר המ"ב, וכפי זכרונו, הלשון והסגנון במ"ב סי' קנ"ו הוא אחר לגמרי.

הר"י אשכנזי מיהר מיד למצוא מ"ב דפוס ישן, ומצא שהוצאת "פרדס" עשו חורבן שלם בסימן זה, גרעו והסיפו, שינו וזייפו כאוות נפשם.

מרן הח"ח זיע"א במשנה ברורה סי' קנ"ו ("דין משא ומתן") ס"ק ד' כותב כי "ש כמה מצות תדיריות - עשין

» העתק המ"ב מהדורה ראשונה שהדפיס מרן החפץ חיים

גנה בחוריה

יראתו מפניו ואינו חושש על יראת
הקב"ה".

גם כל הפיסקא המדבר על חנופה
לרשעים השמיטן כליל.

מ. אברמסון - שהר"י אשכנזי

מ: אבומסון - שהר"י אשכנזי
סיפר לו ע"כ - מיהר לפרסם את
הדבר בקובץ "המאור" בחו"ל ובעוד
גליונות באר". וכתב: "כנראה שבעלי
ההוצאה מספקים את המ"ב גם לבני
מפא" ומפ"ם".

היה להם לשתיק ולא להחזיקו בכך
וזה עונש המחניף בדבר עבירה מחמת

שמיים מלחם שקרא זה הנשוא נתון במלחמה של תורה (מנחם) (ק)

המאור

ייתן מוסרם לתורה ולכל עניני עמי ישראל
יבא מוסרם בתורה וכל עניני עמי ישראל
מבית הרב מאר אסטל

בית ברוקלין בחדש אלול ה'תשס"ח תצ"ו
שנה שביעית חוברת

על זוהר המשנה
דעת חזק לאורח אל כל המטיילים
זיהו זה הורח זה יתן שלם מטייל
זיהו זה יתן זה יתן יתן כללי

מבטני יסודתה אשתי יי"י יבא עני
בהם טאני רוצה ליסדר נאן עני עני
ליסוד המבטני טאני אשתי לי יתני עני

[illegible]

כמו כן השמיטו דרין עיד אהבת הור
אמנויות, וזה לרבות לרועם תאמר שלמו

העתק המ"ב
שהדפיסו הוצאת
פרדס בתל-אביב
בשנת תשט"ז >>

100

כנגד הציונות

בשנת תרנ"ו לפ"ק נולד הרעיון הציוני הטמא, לייסד מדינה לאומית לעם ישראל, ולשחררו מכבלי הגלות בזרוע בשר, ולהחליף את מהותו של עם ישראל לעם ככל העמים רח"ל. כל גדולי ישראל יצאו במלחמת חרמה נגדם להבדילם ממחנה ישראל.

חדשים מקרוב באו

רב לכם סב את ההר הזה, פנו לכם צפונה וגו' אל תתגרו בם. ובמדרש, הובא בילקוט, אם ראיתם אותנו שמבקש להתגרות בכם לא תעמדו כנגדו, אלא הצפינו עצמכם מלפניו, ולהיכן נברח, ברחו לתורה, ואין צפונה אלא תורה, שנאמר יצפון לישרים תושיה וכו'.

התורה תלמדנו לבלי לעמוד נגד האומות אפי' בשעה שמתגרות בנו, עלינו ללכת בעקבות אבינו יעקב במלחמתו עם עשו אחיו, וברמב"ן ז"ל בפרשת וישלח וז"ל, שיש בזה רמז לדורות, כי כל אשר אירע לאבינו עם עשו אחיו, יארע לנו תמיד עם בני עשו, וראוי לנו לאחוז בדרכו של צדיק, שנזמין עצמנו לשלשת הדברים שהזמין הוא עצמו, לתפלה ולדורון ולהצלה בדרך מלחמה לברוח ולהנצל, עכ"ל.

והנה כל זמן שהלכנו בדרך הכבושה הזאת הצילנו הקב"ה מידם, ומאז הודחנו מדרכנו וחדשים מקרוב באו והנהיגו מנהגים חדשים, עזבו נשק אבינו ואחוז בכלי קרב של שונאינו, הלכנו הלוך וחסור ומצאונו רעות רבות וצרות. ירחם ד' על עמנו וישיב שופטינו כבראשונה.

(חפץ חיים על התורה, דברים)

לו חכמו ישכילו זאת שתדלני זמננו, לבלי להתגרות באומות

והמקור מבואר בתורה, שמטרת משלוח המנחה מיעקב לעשו היתה בשביל "כי אמר אכפרה פניו במנחה ההולכת לפני ואחרי כן אראה פניו" וזוהי פרשת הגלות... והנה לו חכמו ישכילו זאת שתדלני זמננו, לבלי להתגרות באומות ולא ללחום במו, אלא ללמוד מקודם הפרשה הלזו "פרשת הגלות" ואח"כ ללכת בעקבות "הזקן החכם", כי אז היו מצליחים בדרכם להטיב מצב "הכבושה בין שבעים הזאבים", כמו שמכנים חז"ל מצב עמנו הדל בין האומות.

(חפץ חיים עה"ת פרשת שמיני)

עמלק בדורנו

ושמעתי מהקדוש בעל ח"ח ז"ל, אודות היעווסעקעס (הם הכופרים ברוסלאנד מזרע היהודים) בזה"ל, "בייא מיר איז ברור, אז זיי זיינען פון זרע עמלק".
(תלמידו הגר"א וואסערמאן זצ"ל במאמר אומר אני מעשי למלך, אות ג', נדפס בסוף ס' קובץ הערות על מס' יבמות).

על הללו והללו נשבע הקב"ה

והנה כתוב (שמות יז, טז) 'מלחמה לה' בעמלק מדור דור', והעידה תורה בזה כי המלחמה הזאת קיימת בכל הדורות עד בוא המשיח, אלא שבדורות הקודמין עת שלטון התורה בישראל, נהלו המלחמה זרע עמלק מאוה"ע, אבל מעת שפרקנו עול התורה ממנו, שרצו זרע עמלק בתוכנו ונתרבו בינינו המומרים להכעיס, כמו היעווסעקעס הנמצאים לא לבד במדינה האדומה (רוסלאנד), כי אם בכל תפוצות ישראל, מקצה הארץ ועד קצה הארץ וגם באה"ק, אשר המתיוונים שמה הן אותן היעווסעקעס בעצמן ואין שום הבדל ביניהם, רק שאלו כותבים בזארגון יידיש, ואלו כותבים ומפטפטים בזרגון עברי – ניי העברעאיש – אבל על הללו והללו נשבע הקב"ה שאין שמו שלם ואין כסאו שלם עד שימחו מן העולם.

(שם)

אינם יהודים

ועניות דעת תורה גרמה שנשתבשו הדעות מאד גם אצל החרדים, ונקח דוגמא אחת מהרבה:

הקדוש בעל חפץ חיים ז"ל היה אומר: מען זאגט "פרייע יודען" איך פערשטעה ניט ווי איז דאס פרייע יודען, פרייע זענען זיי טאקי, אבער זיינען זייער דאך קיין יודען ניט, והוא תרתי דסתרי אהדדי, כי יהודי אינו חפשי והחפשי איננו יהודי.
(תלמידו הגר"א וואסערמאן זצ"ל, אומר אני מעשי למלך, אות ט"ז)

האם נסמוך על דברי הכומר יותר מדברי חז"ל

עוד הי' אומר: בעוה"ר אנו סומכין על דברי הכומר יותר מעל דברי חז"ל, אם אביי ורבא פוסקים

ומחליטים על פלוני שאיננו יהודים, אין אנו סומכין ע"ז ועדיין הוא אצלנו בחזקת יהודי, אבל אם הכומר יעיד בחתימתו על אותו האיש שיצא מכלל יהודי, אז גם אנחנו מכירין אותו לנכרי.

(שם, אות ט"ז)

אברים מתים

אבל באמת צריך לידע בבירור שאין אדם יהודי בלתי אם התורה תכירוהו ליהודי ואלו שהתורה גמרה דינם שאינם יהודים, לא תועיל להם שום תחבולה בעולם להיות יהודים.

והרי הם אברים מתים באומתינו, המרקיבים את כל הגוף, ואם הם קוראין את עצמם יהודים, הלא דעתם זו ככל דעותיהן היא נגד דעת התורה, כי היא בנויה על יסוד הזיוף, שאפשר להיות יהודי בלא תורה ומצותיה, והדעה הזאת היא עקירת כל התורה כולה.

(שם)

וכמה אנחנו רחוקים מלהכיר ולהבין אמיתות דעת תורה ומעשים בכל יום יוכיחו ההיפך, ולדוגמא כאשר דרוש לבחור צירים לשלטון העיר או המדינה משתדלים גם החרדים לכונן, חזית יהודית מאוחדה, נגד הנכרים, אבל מי המה ה"יהודים" שותפינו, הלא הם מתיוונים ואינם יהודים כלל, אשר בכל כוחם מתנכרים אלינו ושונאים אותנו האם צירים כאלו טובים בעדנו יותר מנכרים.

(שם, אות י"ז)

בכמה מינוטין הפסיד שר הצבא את משרתו

המשיך החפץ חיים את משלו: פעם בשרו לחיילי המלך שהיום יבוא המלך בכבודו ובעצמו לבקר במחנה הצבא. כל החיילים עמדו בשורות, וכלי זינם בידם, ושרי הצבא בראשם, והמתינו לביאת המלך. עמדו על רגליהם והמתינו כמה שעות ארוכות, והנה לא בא המלך. אז צוה שר צבא

עמלקים אמיתיים

וידוע שהגה"צ בעל חפץ חיים זצ"ל שעיקר עבודתו היתה בענין שמירת הלשון וביאר הלכה זו על בור' להלכה ולמעשה, והעיד תלמידו הגה"צ ר' אלחנן וואסערמאן זצ"ל משמו שאמר על הציונים שהם עמלקים אמיתיים, ובעוה"ר אנו סובלים עכשיו הגלות מערב רב זרע עמלק. והם גוזרים גזירות רעות על הכלל ישראל, שלא היתה כזאת מיום היתה ישראל לגוי, ועוד ידם נטויה ה' ישמרנו.

(רבי יואל טייטלבוים מסאטמאר זצ"ל, על הגאולה ועה"ת ס' ס')

אחד להביא כסא, וישב והיה מתנמנם. פתאום באותו רגע בא המלך עם משרתיו, ומיהרו כל החיילים והשרים לעשות לו כבוד הראוי (הנקרא סאלוט). ואותו שר צבא שנרדם נתעורר ורצה גם הוא לעמוד לכבוד המלך, אבל המלך צוה לו לישאר על כסאו, וצוה להוריד אותו מגדולתו.

וכך אמר לו המלך, "אם לא היית יכול להמתין ולישאר עומד על רגליך עוד איזה מינוטין ביחד עם כל הצבא, הרי אינך חייל נאמן. הנה כל החיילים הפשוטים המקבלים שכר מועט היו יכולים להמתין, ואתה ששכרך גדול כמה פעמים משלהם לא יכלת".

וכן הדבר אצלינו. כולנו אומרים "כי מחכים אנחנו לך", אנו מחכים למשיח צדקינו, אבל ברגע קטן אנו נעשים עייפים מהמתנה ורוצים לישב על כסא. צריכים להיות מתונים וסבלנים (געדולד בלע"ז) אצל המתנה זו, שהרי באיזה מינוטין הפסיד שר הצבא את משרתו.

(ספר "הונדערט מעשיות און משלים" מהחפץ חיים)

הגם לכבוש את המלכה עמי בבית...

אמר משלו להאיך הציונים דומים: מלך השיא בתו לכפרי, גידלו ורוממו והשפיע לו מכל טוב. לימים שכח הכפרי מנין הוא ומהיכן הגיע. גבה לבו והתחיל לבזות את אשתו, בת המלך וגירשו המלך מביתו.

באו שרים וביקשו עבורו, החזירו המלך לביתו. עבר זמן ושוב שכח וכו' ושוב גירשו המלך מביתו.

שלח הכפרי שליח ואמר למלך: נכון שעם בתך איני יכול לדור, אבל זכור נא כי הייתי פעם חתן – תן לי לפחות דירה בארמונו...

שלח לו המלך: טיפש שבטיפשים! באיזה העזה אתה פונה אלי! בתי יושבת בדודה וגלמודה, ואתה מוסיף ומכריז שלא תדור עמה, ועודך מבקש שאתן לך דירה, - והיכן – בארמון המלך! הגם לכבוש את המלכה עמי בבית...

(מפי רבי יעקב טייטלבוים).

וכי על זה אנו מצפים?

פעם קראו לפני רבינו החפץ חיים זצ"ל מכתב עת 'המליץ', מה שכתב אחד המשכילים, כי מקווים כי נהיה במשך הזמן כמו בולגריא, שהרימה ראשה משפל מצבה תחת הטורקים והנה ממלכה בין הממלכות, ובכה רבינו באמרו "וכי בשביל זה נשפך דמינו במשך אלף ושמונה מאות שנים כדי להגיע למעלת בולגריא", והלא הכתוב

אומר והביאך ד' אלקיך אל הארץ אשר ירשו אבותיך וירשתה והטיבך והרבך מאבותיך, וכתוב עוד כי ישוב ה' לשוש עליך לטוב כאשר שש על אבותיך ובדברי הנביאים כתוב והיו מלכים אומניך וגו' אפים ארץ ישתחוו לך ושמתי כדכוד וגו' וכהנה בכל הנביאים כן נתבשרנו על התשובה במאמר הכתוב ואתה תשוב ושמעת בקול ד' ועשית את כל מצותיו וגו' והנביא יחזקאל ביאר בהרחבה באמור ולקחתי אתכם מן הגוים וקבצתי אתכם מכל הארצות והבאתי אתכם אל אדמתכם וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם מכל טומאותכם וגו' ונתתי לכם לב חדש ורוח חדשה אתן בקרבכם, והסירותי את לב האבן וגו' ועשיתי את אשר בחקי תלכו ומשפטי תשמרו ועשיתם וגו' עי"ש כל הפרשה וכן נבואת ירמיה ונבואת זכריה ועוד האריך אז.

(כ"כ הח"ח דף עה)

טעם לימוד סדר קדשים בישיבות

מה שזירז החפץ חיים זצ"ל את לימוד סדר קדשים בישיבות, - ה' לו טעם עמוק בזה - ולי אמר הטעם - והיינו להלחם נגד תנועות הציונות שנתחדשה והתפשטה בימים ההם. שמכיון שראה שהציונות מכחשת ומחלשת את האמונה בביאת המשיח והגאולה השלימה על ידי הקב"ה, - הדריך החפץ חיים לעיין ולהתעמק בלימוד סדר עבודת בית המקדש בכדי לחזק את האמונה במשיח.

(משכנות הרועים, מפי חתן הח"ח הג"ר מענדל זאקס זצ"ל)

מדוע פתח הרמב"ם בהלכות יסודי התורה

שח הג"ר ארי' לייב גראסנאס מלאנדאן מתלמידי החפץ חיים זצ"ל שזוכר שפעם אחת הגיע נדיב אחד גדול שומר תורה ומצוות למרן החפץ חיים בראדין, ומרן התייחס אליו בקרירות ובלא הערכה. לאחר מכן כששאלוהו אודות הסיבה לכך, אמר הח"ח שהלה מקולקל בדיעות, וכי תאמרו: ומה בכך, העיקר שהוא שומר תורה ומצוות, בוא ואוכיחם שאינו כן, דהנה לפי הבנה זו, שעיקר התורה זה קיום המצוות כשמירת שבת, כשרות, טהרות המשפחה וכו' מדוע א"כ לא פתח הרמב"ם בהלכות אלו את חיבורו הגדול! תחת זאת רואים אנו שספר יד החזקה מתחיל בהלכות יסודי התורה... ורק אח"כ ביאור הלכות המצוות, ומדוע! אלא אמר הח"ח זהו ביאור של דבר מי שהוא כשורה במה שנוגע להלכות יסודי התורה, מי

התגברות הטומאה בדור האחרון

מהרסי הדת מצליחים קודם הגאולה בכדי לנסות את ישראל

ואפילו אם רואים שהם מצליחים מאוד, מכל מקום אל יפול לבו עליו על ידי טענות שמוכחים מזה ששיטתם הכוזבה היא אמת, כי ידוע מה שכתוב בתורה "ומשלם לשונאיו אל פניו להאבדו" רחמנא ליצלן. ובפרט בזמננו האחרון סמוך לגאולה בודאי צריך הקדוש ברוך הוא להתנהג באופן זה. והנה קודם ביאת המשיח ידוע מן הכתובים שיבחנו ישראל מאוד כמו שכתוב (זכרי י"ג) וצרפתים כצורף כסף ובחנתים כבחון את הזהב וגו' והיינו שיבחנו אם הם דבקים בד' כמו שמסיים שם הכתוב ע"ש. ובעת שצריך לנסות האנשים בזה אם יש להם אהבה לד' אז נסבבו הצלחות גדולות להעוזבים דרכו ובזה נבחנו העובדים אם עבודתם בלב שלם לא יסתכלו על זה כלל, ועל כן עלינו להתחזק ביותר לכבוד ד'. וכל זה הוא מקרא מפורש בתורה שנאמר כי יקום בקרבך נביא או חולם חלום ונתן אליך אות או מופת ובא האות והמופת אשר דבר אליך לאמר נלכה אחרי אלהים אחרים וגו' לא תשמע אל דברי הנביא ההוא וגו' כי מנסה ד' אלקיכם אתכם לדעת הישכם אוהבים את ד' אלקיכם בכל לבבכם ובכל נפשכם. ופרש"י ונתן אליך אות או מופת בארץ דכתיב וגו' אף על פי כן לא תשמע לו. וא"ת מפני מה נותן לו הקב"ה ממשלה לעשות אות כי מנסה ד' אלקיכם אתכם. עד כאן לשונו. הרי שבעת שהקדוש ברוך הוא רוצה לנסות אז מצליח בידי הרשעים אפילו לעשות אות בשמים וכל שכן הצלחה מעוטה בעיני ממון. (חומת הדת פ"ב)

תחלת נפילה ניסה

ואל ירפו ידינו בראותנו תגבורת כוחות הטומאה, כי תחלת נפילה ניסה, והקדוש ז"ל ה' אומר טעם למה נגברו כ"כ בימינו כוחות הסט"א כי כן הוא בטבע אשר כל דבר בטרם בוא קיצו מתגבר בכוחותיו האחרונים, כן הוא בנר טרם יכבה וכן החושך קודם עלות השחר. (מכתב תלמידו הגאון ר' אלחנן ז"ל)

המנצח

עוד ה' אומר כי בכל המלחמות א"א לידע באמצע המלחמה מי יהי המנצח, אבל במלחמה זו יודעים אנו בבירור סוף דבר, ככתוב ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ והי' ה' למלך על כל הארץ. (שם)

שהוא כשר וישר בדעותיו אזי השבת שלו הוא שבת והכשרות הוא כשרות וכן הלאה. אולם מי שמקולקל וחסר בכל מה שנוגע לדיעות נכונות והישרות, הרי שהשבת שלו הוא שבת אחרת והכשרות שלו הוא כשרות אחרת וטהרת המשפחה שלו אחרת... סיים הסבא קדישא דבריו. בינו נא זאת.

(משכנות הרועים ח"ו)

לו היה סכין בידי הייתי דוקר בלב

סיפר יהודי בן ראדין (מר שקולמן מלונדון) על מעשה נורא שאירע אצל מרן החפץ חיים: פעם נכנס משהו אל מרן החפץ חיים להקריא בפניו מאמר שכתב הערצל ימ"ש ובו הוא רומז על משיחיותו ועל משה רבינו, תוך כדי פגיעה גסה במשה רבינו. החפץ חיים כעס, קם מכסאו ואמר: לו היה סכין בידי הייתי דוקר בלב. ואחר כך סיפרו שכאשר חלה ומת הערצל היה זה באותו זמן של הסיפור עם החפץ חיים, ואותו רשע לקה בלב.

(בשם הרה"ג רבי אליעזר לאפיאן זצ"ל)

מרשעים יצא רשע

תלמידו הגאון רבי חיים יצחק פופקא זצ"ל מוסר בשם רבו הגדול שכה אמר רבינו בעל חפץ חיים זצ"ל:

אז די חכמינו ז"ל זאגען מגלגלין זכות ע"י זכאי וחובה ע"י חייב ווי קען געמאלט זיין אז א יוד א מאמין זאל טראכטען אנדרעש, אז ס'קען ארויסקומען א זכות א גוטע זאך ע"י חייב, אז די חכמינו ז"ל זאגען מגלגלין זכות ע"י זכאי וחובה ע"י חייב, לא מבעיא און די ענינים פון גאולה איז נישט דא וואס צו רעדען! נאר אפילו סתם א גוטע זאך אין דער צייט וואס דער רשע באהאלט עס נישט ער זאגט אפען ר"ל ער איז א כופר בכל אין ער שעמט זיך נישט דערמיט פון אזא רשע זאל עפעס ארויסקומען עפעס א גוטע זאך...

אמרו דע רבי זעהט דאך פארט אז עס בויט זיך, האט ער זיך צוקאכט, וואס זאגט איר פארט, התחיל לילך חזור ושוב צוקאכטערהייט איך האב מורא צו זאגען איך וויל נישט זאגען אבער איך זאג עס, די גוים וועלען זיי ארויסטרייבען פון דארט.

(משכנות הרועים ח"ו)

בתי ספריהם כבתי עבודה זרה ממש

העבודה זרה של מולך

סיפר לי איש נאמן, שפעם נכנס אל החזו"א יהודי אחד שניצל מהמחנות באוישוויץ, ואמר, יש לי קושיא חמורה, ראיתי במו עיני איך שנשרפו אלפים ורבבות מישראל, איך יתכן דבר כזה, ענה לו החזו"א, אמאי אינך שואל האיך לקח נבוכדנצר הכח להחריב את ביהמ"ק ולהגלות את כלל ישראל מארצנו.

והשיב לו החזו"א שהגזירה כבר יצאה קודם לכן בבי"ד של מעלה, ולכן ה' להם כח לעשות מעשים כאלו. - חזר הלה ושאל, אבל מה עם אלפים יונקי שדים שלא חטאו וגמולי חלב שלא פשעו, איזה כח ה' להם לשרפם. - ענה החזו"א, כשהתחילו בתי ספר 'תרבות' (בתי ספר של הציונים) בפולין, שמעתי בעצמי כמה וכמה פעמים מהחפץ חיים בשעה שהזכיר זאת באסיפה, שכנה אותם בשם "מולך", והסביר הח"ח מדוע אני קורא אותם בשם מולך, משום שאצל הע"ז של המולך היו רגילין לשרוף גופי ישראל, ובבתי ספר תרבות שורפים נשמות ישראל. - ובזה המשיך החזו"א את תשובתו "כיון ששם שרפו נשמות ישראל, ממילא עי"ז ניתן כח לסט"א לשרוף את גופי ילדי ישראל במדה כנגד מדה".

(קול יעקב עמ' קע"ו)

אם יודע ללמוד הרי הוא כלסטים מזויין

רב אחד שאל את החפץ חיים, באם עליו להענות לבקשת מנהל ביה"ס "תרבות" בעירו, שיורה שם בגמרא.

תרבות אנשים חטאים

אמר על החדרים הנקראים תרבות [בתי ספר של הציונים], שלומדים שם להיות גוי בעברית, - ועל חדריהם של יודישיסטען אמר, שלומדים להיות גוי בזארגאן, ואמר התרבות הוא תרבות אנשים חטאים, וצריכים להתרחק מהם.

(כ"כ הח"ח, דף ק"ב, אות נ"ח)

כאילו מוסרו לבתי ע"ז ממש

"תרבות [שמם של בתי ספר של הציונים] והידישיסטען", שעיקרי לימודם המה כפירה ומינות, ומשרישים בבנים הקטנים דעות ושיטות כוזבות, המלעיגים מדברי התורה והנביאים ומגדלים עי"ז דור עקש ופתלתל, הבזים לכל דבר שבקדושה, - וכל המוסר בניו לבתי ספר כאלה, הרי הוא כאילו מוסרו לבתי ע"ז ממש.

(מאמר מה לך נרדם, כתבי ומאמרי הח"ח, סי' י"ב).

סיפר לי הרב ר' מרדכי שוואב שליט"א שסיפר לו הרב ר' שמואל גריינימאן נ"י (מו"ל ספר חפץ חיים על התורה שהוא ה' בן בית אצל החפץ חיים, שהוא כתב המאמר הזה) שהוא כתב כל הנותן לתרבות כמו שנותן לע"ז ואמר החפץ חיים ז"ל שיכתוב ע"ז ממש, מפני שיש כמה מאמרים כמו כל הכועס כאילו וכו' ולא נדמה שכן כך בזה שהוא בהבחינה זו, לכן כתב ע"ז ממש.

(משכנות הרועים ח"ב)

דרכים חדשים

ואגב אעתיק פה אח המאמר
דרך התורה שהדפסתיו אישתקד
בעלה מיוחדת ואקבענו פה כי גם
הוא שייך לעניני חיזוק הדת:

אם כי אין דרכי מעולם להתייצב
על שער מרומי קרת אבל רוחי
הציקתני כאשר ראיתי ביזוי תורתנו
הקדושה שנשתוהבעינינעריישראל
תורת אלקים חיים עם ספורי דברי
הימים. וכ"ז הגיע מפני המעטאדעס
החדשות שהרגילו ללמד את הנער
תחת תורת אלקים. או צמודים יחד
פסוקי חומש עם דברי הבלים (כמו
שהראוני בבית הספר וכדומה) ואין
הילד יודע להבחין כלל בין דברי
הש"י לדברי הבאי **כי הכל שוה
אצלו למטרה אחת ללמוד
שפה עברית ועי"ז ישתכח
ח"ו תורת אלקים עזוזו
ונפלאותיו חוקיו ומצותיו
מישראל אמרתי אין אנו
רשאים לחשות עוד.** אם כי
ידעתי בי לא ארכש לי כבוד מזה
מכמה אנשים עבור זה אבל אשרי
האיש שיתבזה כבודו מפני כבוד
המקום ואוי לאיש שמוותר כבוד
המקום בשביל כבודו וכבר צווחו ע"ז
ככרוכיא כל גדולי ישראל בקונטרס
דרכה של תורה. ובאתי גם אנכי
כיהודה ועוד לקרא לעורר את מכירי
שישמרו את עצמם מלהלכד בפח
המסוכן הזה. ואקוה כי יתעוררו
רבים משלומי אמוני ישראל להסיר
המכשול הגדול הזה מישראל. וזכות
הרבים יהיה תלוי בהם נצח?

(חומת הדת, מאמר שני, דף כ')

השיבו הח"ח על פי דברי רבי ישראל סאלאנטער זצ"ל: "אן עם הארץ א
פרייער, איז א גזלן אהן כלי זיין, קוים איז ער א שטיקל בן תורה, איז ער
א גזלן מיט כלי זיין". וסיים הח"ח התלמידים מתרבות יצאו בין כה וכה
לתרבות רעה, והנה פורק עול תורה שהוא בור ועם הארץ דומה ללסטים
שאינו מזוין, ואילו אם הוא הי' יודע גם ללמוד הרי הוא דומה ללסטים
מזוין.

(ילד"ת אות פז)

הגורמים למניעת ההשפעה בעולם

וכאשר שמעתי שבזמן הקרוב מתכוננים עסקני "התרבות" לערוך
בכל עיר ועיר נשפים ומחזות שמטרתם להחזיק בידי בתי הספר של
ה"תרבות" הנמצאים במצב דחוק, ושתים רעות עושים אחב"י התמימים
בזה, שלא די להם העון הנורא של ליצנות, עוד מחזיקים בידי עוברי
עבירה, בזה שהולכים בעצמם או שולחים את בניהם ובנותיהם לראות
ולשמוע ולוקחים חלק בזה ובכספיהם הם מחזיקים בבתי ספר כאלו
שנתפשט על ידיהם כפירה ומינות, ולפי דברינו אלה יובן כעת סיבת
הצרות והמצוקות שנתרבו בעת האחרונה בעולם, כי בזה שמחזיקים
ומסייעים בידי אנשים כאלו המרבים כפירה ומינות והוללות וליצנות,
הם גורמים למניעת ההשפעה בעולם כמו שאמרנו לעיל, וכו'.

(כו"מ הח"ח, מ' מ"ג)

מחלוקת לשם שמים סופה להתקיים

כן צריכים אנו לחזק א"ע בחינוך בנינו שיהי' עפ"י דרך אבותינו
דרך התורה והיראה, ובכל כחנו עלינו לראות ליסד בכל עיר ועיר חדר
כשר שבו יתחנכו בנינו הקטנים בחינוך כשר ולא להניחם ללמוד בבתי
ספר כאלו המלאים כפירה ומינות וגם צריכים אנו לזהר שלא ללמדם
שפת המדינה ולקרות בספרים חיצונים כי כל זה מביא לידי התבוללות
ולהתערב עם יתר תושבי המדינה. וזאת היתה כוונת אבותינו במצרים
שלא להניח לשון בית יעקב אביהם ולא ללמוד לשון מצרים מפני דרכי
ע"ז, כי ראו בזה סכנה גדולה לקיום האומה הישראלית וגם עלינו לראות
ולהתחזק בזה. וכאשר אנו רואים בעינינו במדינת אשכנז מאז שהתחילה
שם זרם ההשכלה הכללית נתרבתה שם הכפירה ר"ל וחלק גדול מאחב"י
התבוללו בתוך תושבי המדינה, ורק חלק קטן יהודים נאמנים לד'
ולתורתו נשארו שם וכן הוא בשאר ארצות, במקום שההשכלה מתפרצת,
שמה ההתבוללות גוברת ר"ל - וצריכים אנו להתחזק בזה שלא להניח
המכשלה הזאת אצלנו, כי מי יודע מה יגזור עלינו הקב"ה עבור זה ח"ו.
כי נוגע זה לעצם החיים כדכתיב כי היא חייך ואורך ימיך ומכלל הן אתה
שומע לאו.

ולא לחוש אם יגיע לתיקון המכשלה הזאת לידי מחלוקת, דמחלוקת
לשם שמים סופה להתקיים.

(כו"מ הח"ח, מ' ע')

חבולת המזרחי

במשנתו של מרן הח"ח זי"ע"א

אחרי שכת הציונים הוחרמה מכל גדולי
ישראל, יצאה העגל החדש של כת המזרחי
המכריזה על ציונות ביחד עם שמירת
התורה והמצוות.

גדולי ישראל יצאו נגדם ונגד מנהיגיהם
במלחמת קודש בחריפות נוראה על
השיתוף של הכפירה עם שמירת המצוות.

אם התהווה חור בראש אז יתכן הכל

הגר"ש גריינמאן ז"ל סיפר להגר"ז מבריסק זצ"ל, ששאל פעם את החפץ חיים: כיצד זה יתכן כי בני תורה ורבנים נמשכים אחר המזרחי?! השיב לו החפץ חיים ז"ל: וכי חסרו באומות העולם חכמים גדולים, ואיך נמשכו אחרי עבודה זרה ועבדו לעץ ואבן! אלא התירוץ הוא: "אם התהווה חור בראש אז יתכן הכל".

והסביר כוונתו באומרו "חור בראש", במשל: למה הדבר דומה, לנגר הזקוק לדף עץ בשל עובי מסוים, כשאין לו מאותו עובי הדרוש, מדביק שני קרשים דקים זה לזה, וכאשר מצויה בקרש אחד בליטה ואי אפשר להורידו - העצה הוא לעשות חור בקרש השני כנגד הבליטה של הראשון, וכך יתאימו שני הקרשים זה לזה. וכאשר ידביקו אותם יהיה נדמה למסתכל מבחוץ שהקרשים נאים ושלמים ואין כאן לא בליטה ולא חור. רק כאשר כעבור זמן יפרידו אותם יתגלו הבליטה והחור - כן גם העבודה זרה היתה בבחינת "סענק" אולם היא התאימה למי שהיוגה לו חור בראש והם השלימו זה את זה.

זה אומר הפסוק: "אליך גוים יבואו מאפסי ארץ ויאמרו אך שקר נחלו אבותינו הבל ואין בם מועיל היעשה לו אדם אלהים והמה לא אלהים" (ירמ' ט"ז), כלומר, שלעתיד לבוא כאשר יתגלה לכולם שהעבודה זרה היא הבל ואך שקר נחלו מאבותיהם ואעפ"י שמקודם לא נראה לעינים. יתגלו עתה החורים והבליטה (ה"סענק").

(ילקד"ת, אות מ"ד).

היצה"ר עסוק מאוד בבוקר

פעם כשדנו אודות השעה הכי ראויה לכינוס אסיפה תורנית מסויימת, אמר החפץ חיים זצ"ל שלדעתו השעה היותר טוב לקבוע האסיפה הוא שעה שמונה בבוקר, שכן בשעה זו היצה"ר לא יפריע ולא יתערב בהאסיפה, כי עסוק הוא בשעה זו למאוד, לדאוג להעיר אדם אחד מסויים מזרם ה'מזרחי' משנתו בביתו, ולהביאו ל'מזרח' בית הכנסת שבאותה העיר, כדי להחשיבו בכך על ציבור המתפללים, שיוכל להשפיע אח"כ עליהם את דיעותיו והשקפותיו הכוזבות ביותר קלות...

(הגאון רבי חיים יצחק חייקין זצ"ל ראש ישיבת עקסלעבען)

(בפראנקרייך, מתלמידי החפץ חיים)

אפילו בשבת אפשר לנסוע לשם להוציאו

הגאון רבי משה לייב שניידער זצ"ל מייסד וראש ישיבת "תורת אמת" בלאנדאן, התקרב למרן החפץ חיים זיע"א עוד בבחרותו, וזכה ממנו לקירבה נדירה שהלכה והתעצמה במשך השנים, כשמרן הח"ח דואג לו לשידוך ואף סידר את הקידושין בחופתו, דבר שלא עשה אף בנשואי צאצאיו שלו עצמו!

פעם שיגר את ספיקו לרבו הח"ח, שהנה יש לו בן דוד שלומד ב"לידא" בישיבתו של מייסד המזרחי ד"ר ריינעס, והוא מסתפק עד כמה מחוייב למסור את נפשו בשביל להוציא בן דודו משם.

תשובת הח"ח לא בוששה מלבוא ע"י חתנו הג"ר צבי הירש לוינסאן זצ"ל [בכתב]: "אפילו בשבת אפשר לנסוע לשם ולהוציאו..." והדברים מדברים בעד עצמם!

(מפי בנו הרה"ג ר' גדלי' שניידער שליט"א)

סחור סחור

שח זקן א' שהתגורר בחיפה והי' מבאי בית הכנסת 'כרמי' בשכונת 'הדר' ובנעוריו נמנה על תלמידי הישיבה הידועה בלידא מיסודו של א' ממייסדי המזרחי. וכה העיד: דרך קצרה הי' מעיר ווילנא לעיר ראדין שעברה בתוך העיר לידא (הסמוכה לראדין), אולם מרן החפץ חיים זצ"ל ציווה על תלמידי הישיבה דראדין שיאריכו את הדרך ולא יעברו דרך לידא, כדי שלא יפגשו בתלמידי הישיבה הלז. (מע"י)

בתירוץ זה לא תוכל להשתמש בבית דין של מעלה

מרן החפץ חיים זצ"ל נהג לנסוע כל שנה במשך כמה שנים, בעידן עשרת ימי תשובה, אל העיר לידא הסמוכה לעיירתו ראדין, שם התגורר כידוע מייסד תנועת ה"מזרחי" ובה הקים את "ישיבתו", והיה החפץ חיים בא אצלו ואומר לו כל פעם מחדש בעשי"ת כדברים האלה: "אדם הרי לא חי לעולם... יבוא הרי יום, בו תצטרך למסור דין וחשבון בבית דין של מעלה על מעשיך, ובודאי תנסה לטעון שם, שבסביבת מקומך התגורר יהודי שכן טוב, שלא מיחה בך ועבר בשתיקה על מה שאתה עושה... לכן אני בא ומוחה בך ואומר לך, שבתירוץ הזה לא תוכל להשתמש בבית דין של מעלה!".

והרב ההוא - כל פעם מחדש - היה "מרגיע" את הח"ח ואומר: "אני לא אטען טענה זו בבי"ד של מעלה..."

(מפי רבי מאיר ליבערמאן זצ"ל, תלמיד הח"ח בראדין)

אז מ'שטייט נעבן א בלאטע פאטשקעט מען זיך איין

אחד מחתניו של הח"ח זצ"ל מחבר ספר עבודת הקרבנות וקראו לו בשם ר' אהרן מיכאלישקער על שם העיירה מיכאלישק ששימש בה ברבנות, היה ת"ח גדול ויר"ש מרבים, אבל לדאבון נמנה בין תומכי המזרחי.

אצל הח"ח זצ"ל לעת זקנתו היה מנין בכל יום בביתו ואחרי התפילה היה מצטט עפ"י רוב איזה פסוק או חז"ל לבחורים המתפללים אצלו להלהיב אותם ללימוד התורה או שמירת המצוות שנאמרו אגב בצורה מלאה חן.

והנה פעם התארח אצלו חתנו הנ"ל ונתעכבנו אחרי התפילה קצת כמידי יום ביומו, והעיקר רצינו לשמוע מה ידברו ביניהם, אבל הח"ח זצ"ל שתק כל הזמן וכשראה שלא עוזבים את הבית פנה בלשונו האבהי "קינדערלאך גייט אהיים, אז מ'שטייט נעבן א בלאטע פאטשקעט מען זיך איין".

(מתוך מאמרו של רבי מאיר ליבערמאן זצ"ל, תלמיד הח"ח בראדין)

תכלית שנאה שנאתים לאובים היו לי, אל יאמר האדם מה עושים לי הכופרים אם הם אפיקורסים - לעצמם, אל יחשוב כן, כי הם חפצים שהכל יתפקרו כמותם. (כ"כ הח"ח, דף צ"ט אות מ"ג)

הנה יש סליחות לתחלואי ילדים ר"ל והוא בגשמיות, אבל בזמן הזה יש תחלואי ילדים רוחניים ע"י המינים והכופרים, וצריך להתאמץ בתפלה על זה. (כ"כ הח"ח)

פאר איין מאמין איז קיין קשיא ניטא, פארען אפיקורס איז קיץ תירוץ ניטא. (שם)

ובדרך רמז אמר באידיש, "אז מען גיסט הייסע און קאלטע - קיהלט זיך אפ די הייסע". (שם)

ובשביל כך הי' מרגלא בפומי' לבלי להכנס בוויכוחים עם החפשים, טעות היא לחשוב שתוכל להשפיע עליהם, אדרבה מתקבל יותר על הדעת שתתאה גבר, הם ישפיעו עליך, הם יחלישוך ואתה לא תחזקם. (שם)

הח"ח זצ"ל יעץ שלא להתווכח עם הכופרים והאפיקורסים שהם מצננים את המתווכח מעבודת השי"ת. (שם)

מכתב מחאה מר' אלחנן ז"ל נגד מה שבצייטונג של המסרחי ביזו את מרן הח"ח זצ"ל, נדפס ב'דער יוד' י"ט כסלו תרפ"ב גליון 257 תחת שם "א פראטעסט בריוו פון איינער פון די גרעסטע גאוני הזמן"

צום אָנפאַל פון 'מזרחי' אויפ'ן "חפץ חיים"

בע"ה ט"ז לחודש כסלו תרפ"ב בראנאוויטש
"ירהבו הנער בזקן והנקלה בנכבד - יבא מי שחמורות דומות כקלות וירהב במי שקלות דומות עליו כחמורות" (חגיגה יד.)

המאמר הזה נתקיים לעינינו בצאת אחד מליצני הדור להלעיג על קדוש עליון, רבן ומאורן של ישראל, בעל חפץ חיים שליט"א.

והנה אין כוונתי במכתבי זה, להוכיח את הכתבן הזה אשר בהבל בא ובחשך שמו יכוסה, כי לא בדברים יוסר "אבן" דומם כזה. - אבל 'נכוננו' ללצים שפטים' (משלי יט, כט), וכל המבזה ת"ח אין לו רפואה למכתו (שבת קיט:) - וגם לא אל חבריו "הנכבדים" ברדקציא של המזרחי אבא בדברי, כי בתתם מקום לדברי נבלה כאלו בעתונם "הנכבד" הסירו את המסוה מעל פניהם ועי"ז נראית תמונתם כמו שהיא, בלי כחל ובלי שרק, וכשם שמצוה לומר דבר הנשמע כך מצוה שלא לומר וכו' (יבמות סה:).

אבל אליכם הרבנים המזרחים אקרא: הביטו וראו מי המה חבריכם אשר עמהם תדמו להשתתף, לבנות בית ישראל ההרוס על ידיהם ובשבילם, האם תחזיקו עוד בידי התעלולים האלו למשול בנו ולרמוס ברגל גאווה על כל הקדוש לנו? המעט לישראל עוד אויבים מבחוץ ומבפנים ונוספתם גם אתם על שונאינו לחזק את כינוסי הרשעים הרעים להם ורעים לעולם?.

אפשר שלא תחושו כלל להשיב על דברי בזה, אבל הלא יום יבוא אשר תהיו מוכרחים להשיב על השאלות האלו ומה תשיבו אז?.

והנה אוי לו לדור שכך עלתה בימיו, כי פחות ערך כמוני צריך להיות ממוכיחי הרבים. אבל הלא האמת לא ישתנה בשביל מיעוט - ערך האומרה, וכבר אמרו רז"ל (ר"ה כה:): אשרי הדור שהגדולים נשמעים להקטנים וע"כ רבותי קבלו את האמת ממי שאמרו, ובזה תכפרו את פני תוה"ק המתחללת ע"י מעשים כאלו.

הכותב לכ' תוה"ק ולומדיה

אלחנן בונם בלאאמור"ר נפתלי בינוש ווסרמן

פרשת האוניברסיטה

לפניהם אחד המתחזה לחרדי וגדול אשר תואר "רבה של ירושלים" לו, ומקצת מהנחשלים גם נמשכו אחריו, ומעניק הכשרו למרכז של חינוך כפרני. גדולי ישראל בחו"ל נזדעזעו על דבריו הארסיים של קוק, ביניהם מרן בעל ה"חפץ חיים" מראדין אשר שיגר לירושלים מכתב חריף. (המכתב נדפס בגליון "קול ישראל")

אבן קלע שנורה מצדו לצפור נפשה של היהדות החרדית - טהרת חינוך בניה אשר מאז ומעולם מסרה נפשה עליה. יהודי ירושלים אשר כל כלי יוצר עליהם לא הצליח התהלכו ביום ההוא קדורנית, לבם דווי וראשם לחלי, הללו ואבותיהם עמדו בנסיון כנגד פורקי עול עזים ומפורסמים, הללו לחמו כנגד רפורמים ומתחדשים שדרשו תיקונים בענייני החינוך בריש גלי, והנה כאן עומד

היה זה בשנת תרפ"ה, עדיין לא שקטה ירושלים מהמערכה נגד מחברות ה"אורות" של אותו האיש הידוע קוק, שוב הזדעזעה העיר ת"ק על ת"ק פרסה, עוד בראשית שנת תר"פ געשו מלומדי המלחמה בעיר הקודש על פרצת החינוך הנוראה שירושלים לא ידעה מעולם. ההנהלה הציונית ירתה אבן הפינה לאוניברסיטה בהר הצופים, המוסד שעתידי היה להיות המרכז הגדול ביותר לחינוך כפרני בירושלים, להנחת אבן הפינה התלווה פרסום עצום וקריאה ליהדות חו"ל לשלוח את בניהם להתחנך בעיר הקודש.

עצם הסכנה אמנם לא היתה בהקמת מוסד זה יותר מבתי ספר חפשיים שקדמו לו, כי על כן ידע העולם היהודי, ויהודי א"י בפרט מי הם מיסדיו של מוסד זה ומי הם העומדים בראש.

הסכנה ריחפה עם חנוכת הבית - כאשר הופיע אותו האיש קוק שכירם של הציונים, על הבמה והחתים את האוניברסיטה בגושפנקא רבנית ו"בהכשר למהדרין", ויחד עם נשיא הציונים הד"ר ויצמן התייצב על דוכן הנואמים וברכו על הקמתה.

את דרשתו פתח בתפילת רבי נחוניא בן הקנה וסיים בפסוק "כי מציון תצא תורה ודבר ה' מירושלים...". היה זה שוב

הודעה לעדת ישראל

הנה ידוע מעולם שירושלים עה"ק היא העיר אשר בה בחר ד' להשרות שכינתו והיא היתה תמיד מלאה תורה ועבודת ד' ובה ה' בנוי בית המקדש לשם ד' כידוע לכל יושבי תבל, וכתוב מפורש בנביאים ובכתובים. וע"י בית המקדש נתפרסמו אמונת ד' ותורתו בעולם, וכל ישראל מצפים ומחכים מתי יבנה המקדש השלישי, כמו שהבטיחנו ע"י נביאיו הק', וכהיום נמצאים אנשים אשר מבלי דעת ותבונה מכנים ומדמים את האוניברסיטה אשר בנו בעה"ק בשם "בית המקדש השלישי" ואכסני' של תורה, והרעיון הזה מפרסמים ומפיצים אותו בקרב בית ישראל.

וזה חילול בית מקדשינו ותורתנו הק' אשר לא נשמע מעולם כמותו, אוי לאזנים שכך שומעות!

מחויב אנכי להגיד לכל כלל ישראל כי האומרים את זה והמסכימים לזה הם רוצים לעקור את כל התורה כולה ומצותיה ואסור לילך בשיטותיהם. וכל המאמינים ומחזיקים בתורת ד' ית' מחויבין למחות נגד בזיון קודש כזה.

ישראל מאיר הכהן

המחבר ספר "חפץ חיים" ו"משנה ברורה"

וידעתי גם ידעתי שימצאו אנשים משיטתם אשר ילעגו לזה ולא ארכש לי כבוד מהם אבל כבר נאמר אשרי המוותר כבודו מפני כבוד המקום.

הנ"ל

קוק שמוק קוק שמוק

כשהגיעה השמועה להחפץ חיים ז"ל, שקוק אמר כי מציון תצא תורה וכו' על בנין הנ"ל ועוד דברים כנ"ל, נזדעזע החפץ חיים, והלך הלך ושוב בחדרו ואמר קוק שמוק קוק שמוק וכך עשה זמן רב.

(משכנות הרועים ח"ג)

פעם הגיע מכתב מקוק להחפץ חיים ז"ל, והמכתב ה' מונח על השולחן, והחפץ חיים ז"ל דחפו כלאחר יד באצילי ידיו ("עלענבויגן").

(משכנות הרועים ח"ג)

יאמרו ישראל מאיר ביחד עם פלוני

סיפר הגאון רבי חיים יצחק חייקין זצ"ל ראש ישיבת עקסלעבען בפראנקרייך, מתלמידי החפץ חיים זי"ע:

הייתי נוכח אצל החפץ חיים, כאשר הגיע אליו מכתב מגביר אחד שנולד לו בן בכור ורצה לשלוח סכום כסף גדול אל החפץ חיים ולעוד אחד מהמפורסמים ביותר של המזרחי שהי' ג"כ כהן, שהם יהיו הכהנים הפודים את הבן שלו. כשקרא הח"ח את המכתב נענה בהאי לישנא "יאמרו ישראל מאיר ביחד עם פלוני..." תוך כדי שהוא נוקב בשמו של הרב הנ"ל.

"במקום הריסת הדת וחרבן הדת נעשה כל זה כהלכה"

העוול הנורא שנעשה בקהילת ווילנא, שזה נגד תוה"ק וכו'. כעת התחילו המזרחיים במסע השמצה נגד מרן הח"ח זיע"א, ופירסמו מאמר שלם בכתב העת "מאמענט" כי מרן הח"ח נכשל "באיסור לשון הרע ומחלוקת והלבנת פנים".

או אז התאזר כגיבור מרן הח"ח ויצא במכתב גלוי (טבת תרפ"ט) בה הוא כותב "שבמקום הריסת הדת וחרבן הדת נעשה כל זה כהלכה". ו"מצוה רבה וחובה גדולה לעשות כל מה שביכולת לתקן הדבר לגדור גדר ולעמוד בפרץ, ואין בזה שום חשש איסור".

כאשר הגיעו הדברים לידי מרן הח"ח זיע"א פרסם (בחדש כסלו תרפ"ט) מרן זיע"א מחאה חריפה תחת השם "עלבונה של תורה" בו הוא כותב בתוך דבריו:

"והנה ירט השטן לנגדינו... ולמנות אלוף לראשם מי שאינו ראוי לכך, אוי לנו שכך עלתה בימינו, שהתורה נקרעת לגזרים, מבית ומבחוץ ע"י שונאינו העומדים בקרבינו וכו'. ופתרון שאלת הרבנות בוילנא עתה, היא התחלת ריפורם... וחוב גדול וקדוש על כל מי שנגעה יראת ה' בלבבו, לצאת במלחמה גלויה נגד

היה זה בשנת תרפ"ט, בעיר ווילנא התקיימה אז בחירות ל"רב מטעם" לקהילה היהודית בוילנא.

המזרחים בעיר ווילנא רצו אז למנות את י. רובינשטיין (מתלמידי ישיבת סלאבאדקא) שבאותה תקופה הצטרף למפלגת המזרחי הידועה לשמצה.

גדולי ישראל זיע"א ובראשם מרן הגאון רבי חיים עוזר גראדזינסקי זצ"ל התנגדו למינויו.

המזרחים כדרכם, התחילו במסע השמצה נגד גדולי ישראל ובפרט נגד מרן הגר"ע.

מכתב גלוי

שמעתי, כי בהעתון "מאמענט" נדפס מאמר מכותב אחד, שמתפלא עלי, איך לא נזהרתי בכתב מחאתי בדבר הרבנות בוילנא, באיסור לשון הרע ומחלוקת והלבנת פנים, אשר הנני בע"ה עוסק בזה כל ימי חיי, ואשר גם עתה בודאי נזהרתי בזה. גם הוציא מזה משפט שקר ומעוקל, כי לא מדעתי נעשה זאת ובהשפעת אחרים עלי נעשה.

ע"כ הנני מודיע בזה בשער בת רבים שבמקום הריסת הדת וחרבן הדת - נעשה כל זה כהלכה. כאשר ביארתי במחאתי, מצוה רבה וחובה גדולה לעשות כל מה שביכולת לתקן הדבר לגדור גדר ולעמוד בפרץ, ואין בזה שום חשש איסור.

ופליאה לי על כל גדולי ישראל, המחשים בזה ואינם יוצאים במחאה גלוי. ובדרך כלל אודיע כי כל הענינים היוצאים מתחת ידי בחתימתי, נעשים תמיד על ידי עצמי מדבר גדול עד דבר קטן, ויש לסמוך עליהם בע"ה. ומאד מאד מתרעם אנכי על אשר בודים ומחפים עלי דברים, אשר בשקר יסודם כדי לבלבל דעת השומעים לדברי.

ומבקש אני מכל העתונים שידפיסו את מחאתי הראשונה ומכתבי זה.

דברי המיצר בצרת המוני ישראל ומצפה לישועת ד' במהרה ויתרומם קרן התורה הק'.

ישראל מאיר הכהן מראדין

טבת, תרפ"ט.

(המכתב נדפס בספר "מכתבי הח"ח", מכתב מ"ו)

בתחבולות תעשה לך מלחמה

מספר הרב קלמן קלונימוס פארבער זצ"ל: כמפורסם בזמן המחלוקת הנודעת לשמצה על רבנות וילנא, כשרובינשטיין וחבורתו נלחמו במרן הגאון ר' חיים עוזר זצ"ל על ענין הרבנות שם, מרן החפץ חיים לא ידע מנוח לנפשו בכל אותם ימים קשים, והוא יצא נגד הר' רובינשטיין בכל כוחו, והכח שלו היה עצום.

באחד הימים כמדומה ביום שלישי בשבוע, ערך הח"ח מכתב חריף בענין ושלח אותו לוילנא לממונים על הכתב עת של ועד הישיבות שיצא בקביעות מדי שבוע לקראת שבת, שיפרסמו את המכתב הזה בגליון של יום ששי הקרוב.

והנה למחרת ביום רביעי בבוקר אחרי התפילה, הופיע בביתו של הח"ח הרב של העיירה הסמוכה לראדין, ר' שמעון שמו, והוא היה מהמזרחי (אגב - נזכר ר' קלמן פארבער בהלצה שאמרו על הרבנים של ה'מזרחי' באותם ימים, שהם היו הולכים בבגדים ארוכים כמפורסם, ואמרו אצלינו, שהם הולכים בבגדים ארוכים מאוד כי יש להם מה להחביא שם...) והוא בא לבקש מהח"ח שיעכב את הדפסת מכתבו הנ"ל שלא יתפרסם לפני שבת זו, כי יש לו איזה מחשבות איך לסדר שם משהו בענין המחלוקת ויש לו איזה "פשרה" וכו' כמנהגם של ה'מזרחים' לעשות פשרות... הח"ח לא קיבל את דבריו וכמובן שלא הסכים לעכב שום דבר, והלה הלך ממנו. כי ידע היטב שאת דעתו של הח"ח אי אפשר להזיז. זה היה בבוקר כאמור, אחרי תפילת שחרית.

לפנות ערב של אותו יום - מספר ר' קלמן - נכנסתי לביתו של הח"ח והנה אני רואה איך שהחפץ חיים, שלא קרה כמעט שהיה מסתכל מבעד לחלון ביתו החוצה סתם כך, כעת כן מפנה מבטו לכוון הרחוב ולנגד עיניו נגלה לא פחות ולא יותר מאשר אותו רב שהיה אצלו בבוקר, עובר כעת בדיוק ליד ביתו. הח"ח קרא לשמשו ר' ליבא ברוידא ושאל אותו, ליבא, ר' שמעון נסע כבר מכאן? - לא. עונה לו ליבא. נו, הח"ח שתק. למחרת בבוקר - ביום חמישי

- אחרי התפילה שוב שואל הח"ח את ר' ליבא, ר' שמעון נסע כבר? - הן. ענה לו ליבא, הוא נסע כעת עם האוטו שנוסע ממסטוצ'ין לוילנא. הח"ח הורה מיד לשמשו - תקרא לי בבקשה את ר' הלל (ר' הלל גינזבורג, חתן אשתו של הח"ח). ר' הלל מגיע והח"ח אומר לו, ר' הלל, תלבש כעת את קפוטת השבת שלך ותסע ישר לוילנא, לועד הישיבות. ותגיד להם שהוריתי לך למסור, שאת המכתב שאני כתבתי להם, שיהי' מודפס ביום ששי הזה כמדובר בלי דחיות. כי שמעון זה (הרב הנ"ל) יבוא לוילנא לועד הישיבות ויספר להם שהוא כעת מגיע מראדין, וזה אמת - אומר הח"ח - ויגיד שהוא היה אצל החפץ חיים, וגם זה אמת, ויוסיף שהוא דיבר עם הח"ח בקשר למכתב, וגם זה אמת. והוא ביקש שיעכבו את הדפסת המכתב, והכל אמת - מסיים הח"ח.

ר' הלל ניסה להשפיע על הח"ח שהוא מגזים בהשערה שכזו ומה פתאום לחשוב על רעיון שכזה וכו', אבל הח"ח בשלו - עכשיו תסע מהר לוילנא, ובלי עיכובים תכנס שם לועד הישיבות. נו, ר' הלל לקח את הקפוטה ומיהר להגיע לוילנא. כמובן שבבואו שמה סר מיד לבית ועד הישיבות. ועוד בעת שעלה במדרגות לפני שנכנס לשם, כבר הוא שומע את קולו של... הרב הלה בוקע משם כשהוא עומד ומתמקח בקול עם אנשי הועד שם ומנהל אתם משא ומתן - אני דברתי אתו... אני עכשיו חוזר מהח"ח, ודברתי אתו על המכתב... ולא לפרסם אותו בינתיים...

הסיפור הזה - אומר ר' קלמן - מדבר בעד עצמו. אנחנו בישיבה פירשנו את זה כפיקחות עצומה של הח"ח, אבל זה למעשה הרבה מעבר לכך, הרי היתה פה לח"ח ממש השגחה פרטית מאין כמוה. איך שסידור לפניו את הענין משמיא בצורה שכזאת, שבדיוק כעת יסתכל בחלון, מה שאין דרכו לעשות אף פעם. ויבחין ברב ההוא שעובר באותו רגע ליד הבית וכו' ממש דברים מופלאים. הרגישו איך שרוח אלקים מרחפת באיש הזה.

(מע"י)

כי מנסה ה' אתכם

בחתומת המאמר הזה ראוי למסור דברי הקדוש בעל ח"ח ז"ל: רבים מיראי ה' יתמהו לאמר מה זה עשה ה' לנו להגביר כ"כ כוח הכופרים. אבל התשובה לשאלה זו מפורשת בתורה. כי יקום בקרבך וגו' ונתן לך אות בשמים ומופת בארץ ובא האות והמופת ההוא לא תאבה אליו ולא תשמע לו כי מנסה ה' אתכם וגו'. ומפורש בכתובים אלו כי אפשר שכאשר יקום נביא שקר להסית ולהדיח ויתן אות בשמים כי מחר תעמוד החמה במקומה, יתנו לו כח מן השמים שיתקיימו דבריו והחמה תעמוד. ומפני מה הוא כך, "כי מנסה ה' אתכם" וא"ב בעיקבתא דמשיחא דכתיב וצרפתים כצרוף הכסף ובחנתים כבחון הזהב שצריך להיות קודם בוא המשיח צירוף אחר צירוף ובחינה אחר בחינה אין מקום לתמוה על הכח שניתן לנביאי השקר בימינו כי מנסה ה' אותנו.

(אומר אני מעשי למלך, אות ל')

התחברות לרשעים

ההבדל הגדול בין היראים להחפשים

ואשר ידמו כי דיעותיהן תהיינה שקולות, היא הטעות היצר, כי יש לזכור ההבדל הגדול בין היראים להחפשים, שהחפשים המה חפשים גמורים, אבל היראים אינם יראים גמורים, כי בכל אחד מאתנו יש חלק ידוע חפשויות (שמעתי מהקדוש בעל ח"ח ז"ל). ואם כן אם מספר האנשים שקול, תמיד תהא ההכרעה על צד החפשויות. (הגר"א וואסערמאן)

מוטב שיסגרו כל הישיבות

כאשר נוסדה הסוכנות (זה הוא הציוניסטישע ארגענזאציע) בקשו עסקנים מהם ראשי הצענטראל רליף באמעריקא שתמך בהישיבות פולין וליטא, שהחפץ חיים יצטרף לסוכנות "כמועמד הלא ציוני" וברמז כי סרובו עלול לסכן את קיום הישיבות. אמר החפץ חיים זצוק"ל מוטב שיסגרו כל הישיבות חס ושלוש ולא להצטרף לתת יד לפושעים. (ילקד"ת)

כי לא תשכח מפי זרעו

באותם זמנים היה מצבם של הישיבות קשה מאד, בכי רע ממש. נוצרה האפשרות לקבל כספים רבים מהג'וינט האמריקאי שהבטיח הרבה כסף לקיום הישיבות,

מהיכן ההיתר לכבדם?

סיפר מרן החפץ חיים זצ"ל להגה"ק רבי אלחנן וואסערמאן הי"ד: איך בין אמאל געוועזען אויף א אסיפה אין ווילנא. אויף דער אסיפה זענען געוועזען אלע גדולים, און ר' ישראל ז"ל - סאלאנטער - איז אויך געוועזען, האב איך געפרעגט א קשיא און קיינער האט ניט געהאט וואס מיר צו ענטפערן, איך האב געפרעגט זאל זיין אז מיר האבן ניט בכח צו האלטן מלחמה מיט די רשעים אבער וואו האבן מיר גענומען דעם היתר געבן זיי כבוד. דאס האב איך געפרעגט און אלע זענען געבליבן שטיל.

תרגום: הייתי פעם באסיפת רבנים בוויילנא. באסיפה השתתפו כל גדולי הדור, ובתוכם גם ר' ישראל סאלנטער. שאלתי קושיא, ולאף אחד לא הי' מה לענות עליה. שאלתי: נניח שאין בכוחינו לעמוד בקשרי מלחמה עם הרשעים, אבל מהיכן לנו ההיתר לכבדם!? את זה שאלתי, וכולם נאלמו דומיה!

והוסיף ר' אלחנן: המעשה הזה סיפר לי בהתפעלות גדולה ואנכי השתוממתי מהתפעלותו אשר לא היה רגיל בזה.

(אומר אני מעשי למלך אות י"ט)

חובת התבדלות

אתמול לפנות היום דיברתי עם כ"ק רבינו בעל **הפץ חיים** שליט"א, ואגב אודיע לכ"ה את אשר שמעתי מפה קדשו רבינו הנ"ל, כי "טוב" עשה הרב הירש זצ"ל בהבדלו מהחפשים, "ובזה הציל את שארית הפליטה ממדינתו". - גם אמר לי שראה מכתב מרבינו עקיבא איגר זיע"א "שצריך להתבדל מהחפשים".

המוקירים ומכבדים כרום ערכם, מברכם בחיים ושלוש, בחג כשר ושמח, ובכט"ס.

אלחנן בונם ואסערמאן

(קו"י, גליון ב"ד, תרפ"ח)

ולא מאהבה מיוחדת לשיבות, אלא זה מקום שחילקו ממנו כסף לכל מיני מוסדות וארגונים, ובין השאר גם לשיבות.

אמנם יש לג'וינט דרישות מסוימות ממנהלי הישיבות שכשיעמדו בדרישותיהם יקבלו את הכסף המובטח, אך דא עקא שדרישותיהם לא היו לרוחם של מנהלי הישיבות, ולא ידעו מה לעשות, האם להכנע לדרישות כדי לקבל את הכספים שהיוו אז ממש הצלה מינימלית לרווחת הישיבות, או לעמוד על משמר הקודש, ולא להסכים לדרישותיהם.

הענין הובא להכרעתו של החפץ חיים, והח"ח הורה להם למאן ולא להעתר לדרישותיהם של מנהלי הג'וינט. וכששאלו אותו מה יהיה א"כ בגורלם של הישיבות, האין הישיבות יתקיימו? נענה הח"ח ואמר, הישיבות יתקיימו בזכות חמש מילים של התורה... וביאר מיד את כוונתו - "כי לא תשכח מפי זרעו", בזכות חמש מילים אלו יתקיימו הישיבות! "כי לא תשכח מפי זרעו", חמש מילים של התורה...

(מפי רבי יוסף לייזר זצ"ל תלמיד מרן החפץ חיים)

לא לקחת מתומכי חורבן היהדות

ופעם אחד נוסדה ישיבה שלפי דעתו ראה בה כעין חורבן ליהדות בסדר למודה החדש, אמר למקורביו שיכתוב מכתב לנדיב הידוע גי... שיחדול מלתמוך במוסד הזה, ואם לא יאבה, אז יבקש הוא את כל מנהלי הישיבות שיחדלו מלקבל תמיכה מהעשיר הזה לשיבותיהם.

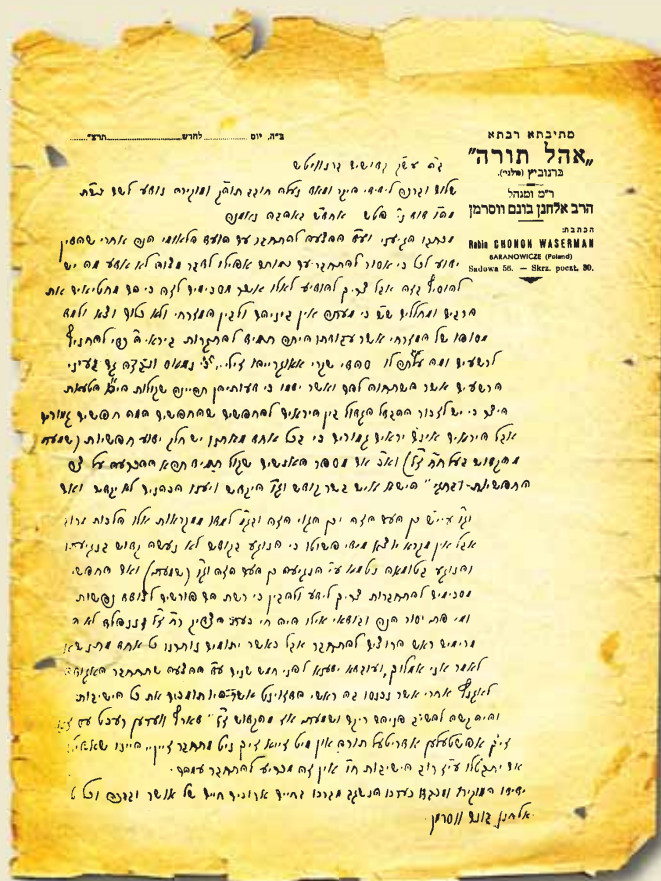
(ח"ח עה"ת, ויחי)

לא קיבל נדבה להחזקת תורה מאנשים שאינם מאמינים בה וכן לימד את המשולחים על הישיבה.

(כ"כ הח"ח, דף מ"ב אות פ')

הנאה מרשעים

בהיות רבינו החפץ חיים זצוק"ל במוסקבה בביתו של נדיב מפורסם, שהי תומך ביד נדיבה בישיבתו, סרב לקבל מאת נדיב אחר שבא לבקרו סך הגון לישיבתו. הלה הניח את הכסף על שלחן והח"ח המשיך לדבר על דבר קדושת יום השבת.

הוראת מרן החפץ חיים: אפילו אם יתבטלו רוב הישיבות ח"ו אין זה מכריע להתחבר עמהם

ב"ה. עש"ק קדושים, ברנוויטש.

שלום וברכה לידידי היקר ומאד נעלה חובב תורה"ק ומוקירה נודע לשם כש"ת מה"ו דוד נ"י פטש.

אחד"ש באהבה נאמנה, מכתבו הגיעני.

...ועובדא ידענא לפני חמש שנים ע"ד ההצעה שתתחבר האגודה לאגנץ (=הסוכנות הציונית), אחרי אשר נכנסו בה ראשי הדזוינט אשר היו תומכים את כל הישיבות, והיה קשה להשיב פניהם ריקם, ושמעתי אז מהקדוש ז"ל "דארף ווערען רעכט עס זאל זיך אפשרטעלן א דריטעל תורה, און מיט זיין ניט מתחבר זיין", היינו שאפילו אם יתבטלו עי"ז רוב הישיבות ח"ו אין זה מכריע להתחבר עמהם.

ידידו המוקירו ומכבדו כערכו הנשגב, מברכו בחיים ארוכים חיים של אושר וברכה וכל ט"ס,

אלחנן בונם ווסרמן

(נעתק מתוך כתב יד קדשו)

כשמסית להעם להסיר את בניהם מבית הספר ולמסרם ליד מנהלים רעים שאינם חוששים כלל לדרך התורה ופן לא ישמעו לו בראותם שכולם נעשו פורקי עול אינם מתפללים ואינם מניחים תפילין וכה"ג לענין חילול שבת – מה עושה – מסתלק מן אחד מן התלמידים מלפתותו לשום ענין של עבירה ופעמים אוחז גם שיטתו יצ"ט לזרזו למצות ובוזה מכשיל לכמה עשירות אנשים שכל אחד חושב שבני בודאי יהי' ג"כ כמותו ולא יטה דעתו אחרי שארי תלמידים הפרוצים בכל, וזהו שאמרו היצה"ר יושב על שני מפתחי הלב, והיינו שהיצ"ט שומר את מקומו והיינו לימין וכמו שכתוב לב חכם לימינו לזרזו רק למצות, אבל היצה"ר יושב באמצע ומתבונן איך הטוב לפניו אם לזרזו לצד שמאל שהוא לעבור עבירות וכמו שכתבו לב כסיל לשמאלו או יותר טוב לפניו לפי הענין לזרזו למצות וכמו שכתבנו.

עוד ימצא כמה תחבולות שונות שלפעמים מזרז לרשעים גמורים מחללי שבת לעשות איזה טובות לבריות כדי שימשכו העם אחריהן וילמדו מדרכיהן וכמו שכתבו באבן שלמה בשם הגר"א שהמינין רובן טובים. (חומת הדת, פרק שני, דף ו')

העשיר השתומם על המראה, שהח"ח מסרב מלקבל את תרומתו והוסיף עוד סך גדול, ופנה אל הח"ח בשאלתו: "כלום חושב הרבי כי הסך הזה לא מספיק? אוסיף עוד כהנה וכהנה!", לא ולא – ענה הח"ח במתק שפתיו – סך שכזה זו היא באמת נדבה הגונה, אבל אנחנו הלומדים הננו בבחינת יששכר, וכבודו בתור תומך הוא בבחינת זבולון, וא"כ שותפים אנחנו ועל כל אחד מאתנו לדעת מהות שותפו, ותיכף פרץ הח"ח בבכי, ובתפשו את ידו של הנדבן הוסיף לאמר: "איך לא אבכה בהעלותי על לבי כי יד נדיבה שכזו, תשרף באש הגיהנום הלוהטת על שחללה את השבת", רק אז הבין הנדבן מדוע סרב הח"ח מלקבל את תרומתו, והבטיח לו נאמנה כי מהיום והלאה יסגור את מסחרו ביום השבת. נענה לו הח"ח וקיבל תרומתו לישיבתו.

(הגהות מעשי למלך על ס' ח"ח עה"ת פר' ויחי)

מדוע רשעים גמורים מחללי שבת עושיין איזה טובות לבריות

עוד עושה תחבולה אחת ממה שמצוי בעיני מלחמה שמניחין להרוג איזה אנשים מצבאיהם ובוזה שמכניסים את השונא במחנה שלהם מקיפים אותו מכל צד [ע"י האורב ששמים בתחלה מצד השני] כן הוא דרך היצר ג"כ

עד מתי אתם פוסחים על שתי הסעיפים

כי תשא - מי לה' אלי. ובמדרש, הובא בילקוט, מאן לא בעי מהוי בר בייתיה דמלכא, אלא אמר משה, מי שלא נתן נזם לעגל יבוא אצלי, מיד ויאספו אליו כל בני לוי. וכוונת הכתוב היא איפוא, מי לד', היינו מי שהוא רק לד' לבדו בלא שום השתתפות ח"ו.

ומזה אנו למדים ענין גדול ונחוץ מאד בעבודת ד', שצריך כל אדם לדעת שלא יעשה פשרה עם החפשים בדעותיהם ולא יסכים עמהם בשום דבר, אפילו אין בדעתו להתנהג בעצמו בשום דבר כמותם, ורק להראות לעיני העם שהוא מסכים עמהם, גם כן יש להזהר בזה, ועל כיוצא בזה נאמר לא תהיה אחרי רבים לרעות, דהיינו על דבר רע אין להביט על רבים, וכדאיתא בסנהדרין (כו.). גבי מעשה דשבנא, שהנביא אמר לו לחזקיהו, לא תאמרו קשר לכל אשר יאמר העם הזה קשר, וקשר רשעים אינו מן המנין. עי"ש ברש"י.

וזהו כונת הכתוב (מלכים א' י"ח) במאמר אליהו: "עד מתי אתם פוסחים על שתי הסעיפים, אם ה' הוא האלקים לכו אחרינו", היינו אחרי לבדו. והוסיף ואמר, "ואם הבעל לכו אחרינו", כוונתו לבדו, ובלבד שלא ילך פעם לד' ופעם לבעל, ולא ילמדו רבים ממעשיו ויורו ויאמרו, כי לפעמים מותר לילך גם אל הבעל. מה שאין כן אם הוא הולך רק אל הבעל, אז יודעים הכל כי האיש הזה נבדל הוא מעדת ישראל ועובד ע"ז והכל יפרשו ממנו.

(חפץ חיים עה"ת)

כ"ד אלול תר"צ - שלוש שנים לפני עלותו לגנזי מרומים:

הוראתו הברורה של מרן החפץ חיים זי"ע לראשי 'אגודת ישראל' בפולין בענין התחברות לרשעים

ב"ה, יום כ"ד אלול תר"צ

אל כבוד הרה"ג הנכבדים ראשי "אגודת ישראל" בפולין, ה' עליהם יחיו.
אחד"ש רו"מ בהדרת הכבוד, מכתבם הנכבדה מיום כ"ב אלול הגיעני.
וע"ד השאלה אודות בחירות, הנה אף כי לעת זקנתי קשה לי לכנוס בפרטי הדברים, אך לגודל הענין נתיישבנו
בזה הרבה.

ובקצרה הנני לחוות דעתי, כי אין לנו לרדוף אחרי חיבור עם החפשים באיזה אופן שיהיה,
ואין לנו לפחד פן נשאר ח"ו בודדים ונהי' מנוצחים, כי הלא ד' מבטחנו.
ומי שנהל אותנו כל ימות עולם זה כמה אלפי שנים שבכל דור ודור עומדים עלינו ועל תורה"ק ורועה ישראל
לא עזבנו והצילנו מידם, והאומות בכל תקפם וממשלתם נאבדו ונכרתו מתחת השמים ואנחנו עם ישראל ב"ה
חיים וקיימים עם תורה"ק.

וציונו שלא לפחד מחמת המציק במו שכתוב מי את ותיראי מאנוש ימות.
וזהירנו **שלא להתחבר** עם מפירי תורה כמ"ש בהתחברך עם אחזי' פרץ ד' מעשיך "אעפ"י שבודאי
היתה כוונת יהושפט לטובה" להרבות ולהגדיל כחו של ישראל כלפי האומות, וד' לא הסכים לזה ולא הצליח
עבור זה במעשיו.

וכן עלינו ללמוד לענינינו, ולא קצרה יד ה' מלהושיע לעמו הן ברוב או במעט.
ואנחנו צריכים להתחזק בעצמנו ולאחד יראי ד' תחת דגל אחד, וכמו"ש מציינו במרע"ה בשעה שנתפלגו
ישראל והרבה כרעו לעגל ועמד בשער המחנה וקרא מי לד' אלי (ומבואר במדרש מאן לא בעי לד' אלא מי
שלא נתן אף נזם לעגל וד"ל) ובזה סר אף ד' מישראל. ונשליך על ד' יהבנו שישלח לנו עזרתו למען שמו ויחיש
גאולתנו ופדות נפשנו במהרה.

מכבדם ומוקירם מברכם בכתובה וחתימה טובה

ישראל מאיר הכהן

חובתנו

כמו מתביישים בקיום מצותיה, בריש גלי, בל יהא לשחוק בין הגוים, ובין פריצי עמנו שרבו המלעיגים מכל קודש. עלינו לשבח לעדת החסידים, שהם אמיצי רוח, עושי דברו ביד רמה, ובפומבי, ועוד הם מגדלים בניהם לתורה ולעבודה כאבותיהם, רוממות א-ל בגרונם, ולשונם כחרב חדה להשיב להחפשים אל חיקם עשרת מונים בוז וקלון, ועל כל פשעים, תכסה אהבת ד' שבם.

(כ"כ הח"ח)

מקנאים קנאת ה' ששיברו כלים

ופעם אמר, כי ישנן חבורות של יראי ד' המקנאים קנאת ד', ורודפים אחרי מהרסי הדת, ומשבירים כלים בשעת רדיפתם, אבל מכיון שהם רודפים אחרי רודפי היהדות פטורים הם, כדין רודף אחרי הרודף.

(ח"ח עה"ת, קדושים)

עזות ללחום מלחמת ד'

ואמר, במשל, לפי הדין אם אחד רודף אחר חבירו להרגו מצילים אותו בנפשו כלומר רודפין אחר הרודף, ולפי הדין אם בשעה שרודף אחר הרודף שיבר כליו ג"כ פטור, ועוד יותר שאפילו שיבר כלים של כל אדם ג"כ פטור, שאל"כ אין לך אדם שרודף, (פי' כשהוא בהול א"א לו. להשגיח ולהתבונן).

והנמשל הוא, כי מאת ד' היתה זאת להותיר לנו את החסידים בימינו אלה. מיר זיינען שלימאזעלניקעס, מיר באהאלטען זיך אין די לעכער און דיא חפשים שוכחי אלקים, טוען וואס זיי ווילען, דיא חסידים לאזען זיך ניט,

צריך לצאת בידים למלחמה

ושמעתי מפה קדוש בעל ח"ח ז"ל בזה"ל: "יודען האבען פארזעהן בשעת עס האבען זיך אנגעהויבען דיא גזירות פון דיא יעווסעקעס האבען יודען געדארפט ארויסגעהן געגען זיי אויף מלחמה במסירות נפש. אמת עס וואלטען טאקי אסאך יודען נהרג געווארען אבער דער כח פון שטן וואלט געווארען אפגעשוואכט, בשעת עס האט זיך אבער ניט געפונען, ווער עס זאל זיך מוסר נפש זיין אין מלחמה, זיינען די יעווסעקעס געווארען שטארקער".

(הגר"א וואסערמאן, אומר אני מעשי למלך, אות ט')

אי אפשר בלא מסירות נפש

והקדוש [בעל החפץ חיים] ז"ל ה' אומר, אבל דבר אחד צריך לידע כי בימינו אלו אשר כח הטומאה גבר מאד בעולם א"א להצליח לשום דבר שבקדושה זולת ע"י מסירת נפש והאדם הרוצה לפעול טוב בישראל צריך להפקיר את עצמו לגמרי ורק באופן זה תהא סיעתא דשמיא.

(מכתב תלמידו ר' אלחנן ז"ל)

ולא יתבייש מפני המלעיגים

בעשירות שניו לעת זקנתו היה מחשיב מאד עדת החסידים, באמת כי הם בזמנינו ככותל אבנים שנקרא בראנדוואנט שמעמידים בין בתי עץ, שאינה מניחה להתפשטות שריפה, ובימינו שנגף הכפירה פשטה בכל עבר ופיאה, ולא לפים שהם מאמינים בד' ובתורתו. אבל

וכידוע שקודם שנכנס לפגישה עם בערטל שאל הח"ח את הרבי מגור (שהי' ג"כ מהגדולים שנוכחו בפגישה זו) אם הוא מוכן למסור נפשו אם לא ירצו לבטל את הגזירה. (הצדיק רבי שלמה בלאך, עמוד כ"ו מרשימות חתן הח"ח)

מלחמת קודש

סיפר רבי מרדכי לאנדינסקי בן הג"ר משה ראש הישיבה דראדין, שזוכר הוא שפעם אחת באחד מימי חול המועד, הזמין מרן החפץ חיים זי"ע את בחורי הישיבה בראדין (שלא נסעו לביתם) לבית המדרש, ובבואם שם דרש לפניו הח"ח בחשיבות המלחמה נגד הבולשעוועקים ששלטו אז ברוסלאנד, וביקש מכל בני הישיבה שיצאו למלחמה בפועל נגד הבולשעוועקים. אמנם – הפטיר רבי מרדכי – למעשה לא יצא הדבר בפועל, כיון שהבחורים לא הבינו רצונו ומטרתו של הח"ח בבקשה הזאת, שכן לא להם שום שייכות לגדלות של מרן החפץ חיים זי"ע.

מחלקו יהיה חלקי

פעם כאשר סיפרו לרבינו החפץ חיים זצוק"ל מה שקרה בוויילנא עם רב אחד שהלך בערש"ק לפנות ערב להזהיר את העם על סגירת החנויות קודם שקיעת החמה, ונפגש עם אחד החנוונים הבריונים שצוה לשוטל לאסרו על שמפריע את מנוחתו, ומבטלו ממסחר, וע"ז ענה החפץ חיים כי כל ימיו היה מצטער על זה מתי יבוא הדבר ואקיימנה להאסר בשביל כבוד השבת, ואשרי מי שזכה לזה לשבת בבית האסורים בשביל קדושת השבת, ומחלקו יהיה חלקי.

(הגהות מעשי למלך על ס' ח"ח)

גזירת למוד שפות זרות

בשנת תר"ץ, שלש שנים קודם פטירתו של החפץ חיים זצ"ל, גזרה ממשלת פולין על לימוד השפה הפולנית בישיבות. הח"ח הרגיש שאין בכוחותיו לנסוע בעצמו עד ווארשא המרוחקת מראדין, אולם כיון שהענין נגע בו והסעיר את רוחו קשות וראה בזה גזירה חמורה מאוד לקיום הישיבות, זימן אליו לראדין כמה אסיפות עם גדולי ראשי הישיבות כהגאון רבי אלחנן וואסערמאן, הגאון רבי ברוך בער, הגאון רבי מאיר קרליץ, ועוד זצ"ל, ודיבר עם כל אחד על חומר הגזירה וגודל חובת השעה שלפניו, והסביר כי גם את הרבנים צריך להכין ולהלהיב את לבם לפעול בכל כובד משקלם. אחרי שנגמרו כל האסיפות הללו אצלו, שארכו כמה

ובכמה מקומות ידם על העליונה און פארטרייבען דיא אפקורסים, מובן כי מן השמים, נטעו בהם אמצ' רוח, וגם עזות ללחום מלחמת ד', אמת, מתוך רתחות לבם, פוגעין כמה פעמים באנשים ישרים, שאינם נכרים להם, אבל מי גרע זאת מרודף.

(כ"כ הח"ח, דף ט"ו אות מא)

זיכוי הרבים עיקר

הגאון הצדיק רבי חיים יעקב זילבערבערג זצ"ל מווארשא כותב בתוך מכתבו לרבי יוסף חיים זאננענפעלד זצ"ל, שעסוק הוא בטרדות מצוה וחיזוק התורה והדת עד למעלה ראש ואין לו זמן ללימוד כראוי... "איך שיהי' הזמן הולך ועובר מבלי עסקי בלימוד, וכבר שאלתי אודות זה ליד"נ הגאון הצדיק החפץ חיים שליט"א, וצעק ככרוכיא כי בזמן כזאת זיכוי הרבים עיקר". ומי יתן שיעלב בדינו לזכות הרבים, וצריכנא רחמים מרובים ללמוד בדרך פשוט עכ"פ...

(נדפס בכתבי הסבא מקלם ותלמידיו ח"ג עמוד תתמ"ו)

מסירות נפש

סח לי מורי חמי קודם שנסע בשנת תר"ץ לווארשא לראש ממשלת פולין מר בערטל, לשוחח עמו אודות גזירת המלמדים והחדרים, - שהוא מתחרט על אשר עזב את רוסלאנד (בתום מלחה"ע הראשונה) ולא מסר את נפשו על קידוש השם, כיון דבבאלשעוועקים נתקיים "והמלכות תיהפך למינות" דמקודם לא הי' מלכות שכל יסודה על כפירה במלכות שמים, ואלו אלו הרשעים עשו מלחמה גלוי' נגד ד' ונתחלל כבוד השי"ת בפרהסיא לעיני כל. ואפשר היינו מחוייבים לעשות מרידה "מאצעט אויפשטאנד" אע"פ שבדרך הטבע לא הי' מקום לנצח, אבל זה הוא מדרכי התורה, שבמקום גזירה של שמד צריכים ללחום אפילו אם אין אפשרות בדרך הטבע לנצח, ואז הקב"ה מצילנו למעלה מדרך הטבע, ולא הי' עלינו לעזוב יותר משלש מיליאן יהודים ברוסלאנד. (דרכ בגזירת על הגופים יש החשבון אם ננצחם, כמו במרדכי ואסתר, שהיות שבדרך הטבע לא הי' מקום לנצחם, לא הי' הדרך כי אם בשק ותענית כמש"נ "לך כנוס" וכו').

ועכשיו שאני נוסע למיניסטער הזה, המשיך הח"ח בלהט, אם לא ירצו לבטל את הגזירה אני מוכן ומזומן לעשות מרידה "מאצעט" ולמסור נפשי על קידוש השם, ואפשר שבזה יכופר מה שלא עשינו מרידה ולא מסרנו נפשינו בהיותנו ברוסלאנד.

קפלן ורבי יהושע לויסון וחתן אשתו רבי הלל גינזבורג, וכן בנו נלווה אליו, ומשמשו הנאמן רבי לייב ברוידא זצ"ל.

איזה צד יותר טוב בעדכם

ומעשה שהי' לפני י"ג שנה בערך בעיר פניוויז בליטא, אשר החפשים אמרו לייסד בית ספר לפי רוחם, והרב אב"ד דשם התנגד לזה, וע"י התנגדותו העלה על עצמו חמת תקיפי העיר, ואז שאל עצה אצל הקדוש "חפץ חיים" ז"ל איך להתנהג בזה, והשיב בזה"ל: "איך וועל אייך געבען א בעל־הבית'שע עצה. אין א רעוואלוציע צייט, אז ס'איז דא צוויי צדדים לוחמים, און דער גאנצער זייטיגער עולם וועלכער האט ניט צו ערווארטען קיין ישועות פון קיין צד וואלט וועלען בלייבען נייטראל, אבער די צדדים ערלויבען ניט, מען איז מכריח יעדען ענטפערען "הלנו אתה או לצרינו", און יעדער מוז ניט ווילענדיג אננעמען א געוויסע שטעלונג, אז איינער קומט דען שואל עצה זיין צו וועלכען צד זאל איך צו שטעהן וואס זאל מען איהם מיינען זיין! זעה וועלכער צד איז שטארקער, דארט זאלסט דוא צוא שטעהן. פאר אייך איז אויך די זעלבע תשובה אויב איר וועט טאהן דעם רצון פון דיא תקיפים וועלען זיי זיין אויף אייער צד, געגען אייך וועט זיין הקב"ה, אז איהר וועט טאהן דעם רצון ה' וועט זיין הקב"ה אויף אייער צד, געגען אייך וועלען זיין די תקיפים. יעצט באטראכט וועלכע צד ס'איז שטארקער דארט שטעהט צו, עכ"ל הקדוש ז"ל. וכן בענינו ממש, אם תתחברו להאובדים יהיו על צדכם מ"ה אלף והקב"ה יהיה בצד השני, ואם תשמעו לעצת התורה שלא להתחבר עם הרשעים אז יהיו מ"ה אלף נגדכם, והקב"ה יעמוד לימינכם ולהושיעכם מכל הקמים עליכם, ועתה עליכם לבחור איזה צד יותר טוב בעדכם. וכל זה מפני השאלה: מה כוחנו נגד מ"ה אלף! אבל אנכי אשאל: מה כוחכם נגד הקב"ה! ואם ה' לא יבנה בית וגו'.

(מתוך מכתב הגאון ר' אלחנן ז"ל)

חבר אני לכל אשר יראוך

כאשר נפרד מרבו ה"חפץ חיים" בדרכו לארץ ישראל, שאלהו רבי יוסף קדיש: "למי אשתייך בבואי לארץ ישראל". ענה לו "למקנאים לדבר ה'!".

(יוסף קדישא)

ימים עד שהגיעו אליו כל הרבנים וראשי הישיבות ועד שדיברו וכו', הוחלט לבסוף בהוראת הח"ח, שהגאונים ראשי הישיבות רבי אלחנן ורבי ברוך בער יסעו לווארשא ויכנסו אסיפה גדולה של כל רבני המקום והסביבה, ויחד יטכסו עצות כדת מה לעשות והאיך לפעול בצרה הזאת, ויעשו כל מה שניתן לעשות, וביאר להם שצריך לפעול כאן ממש במסירות נפש לביטול הגזירה, לאחר כל הטירחא באסיפות הללו וכשכולם נסעו מראדין ישב הח"ח בארשת סיפוק שב"ה פעל משהו בענין החשוב הזה למען קיום הישיבות בטהרתן ובשמירה על חומת קדושתן.

ואז - מספר תלמידו הרב קלמן קלונימוס פארבער זצ"ל - נכנס ראש הישיבה הגאון רבי משה לאנדניסקי זצ"ל לבית הח"ח והתיישב לידו. נו, אומר הח"ח לרבי משה, עשינו ב"ה משהו. ורבי משה אחז שעל הח"ח בעצמו לנסוע לווארשא, כי דעתו היתה שאם הח"ח לא יפעל שם בעצמו, מאומה לא יועיל. כיון שכך, אמר רבי משה לח"ח - מה עשיתם? שלחתם שליחים לווארשא במקומכם, הם לא יצליחו לפעול כלום! וכי מה אתם סבורים, מאומה לא יצא מזה.

בכך אמר להסעיר את רוחו של הח"ח כדי שיזדרז בעצמו לנסוע. והח"ח אכן אמר לרבי משה כשהוא נסער כולו - מה אתה מדבר רבי משה, מה פירוש לא יצא כלום? ורבי משה בשלו - אם אתם תסעו - אמר שוב לח"ח, יצא איזה דבר, ואם לא תסעו שום דבר לא יהיה מכל הענין.

רבי משה - השיב לעומתו הח"ח בתרעומת - איך תדברו כך וכי אני יכול במצבי לנסוע? נו - לא הרפה רבי משה - אתם הרי אומרים שצריך כאן לפעול במסירות נפש, נו אז זו תהיה המסירות נפש שלכם!

ומספר ר' קלמן, כי דבריו של רבי משה התקבלו ממש כעין הלכה פסוקה בראדין, כי היה גאון עצום מלא וגדוש בכל התורה כולה ופיקח עצום.

כמובן שאחרי שרבי משה הביע בפני הח"ח את דעתו הנחרצת, הח"ח כבר לא ישן כל הלילה ולמחרת בבוקר כבר זירז מהר את נכדו רבי אליעזר קפלן משגיח הישיבה ואת חתן אשתו רבי הלל גינזבורג שייכנו תיכף את הנצרך לדרך כי הוא יוצא כעת לווארשא, ויהי מה!

בבית הח"ח פרצה מהומה, חתנו הג"ר מענדל זאקס ובתו של הח"ח מחו בידו בכל תוקף, מה שייך שתיסע, הרי אפילו בבית אתה לא מתפקד וכו', אבל הח"ח כבר החליט ולא היה שייך להניאו מצעדו זה.

ואכן הוא נסע לווארשא בלווית נכדיו רבי אליעזר

כתבי עת

ולא תתורו

והן המביט בספרי אפיקורסים וליצנים, אפלו אם לא יקראם בפה, על כל פנים הוא מטמא בזה את עיניו ואת מחשבות לבו, ועל זה אמר הכתוב (במדבר ט"ו ל"ט), "ולא תתורו אחרי לבבכם" וגו' ואמרו חז"ל (ברכות י"ב ע"ב), "אחרי לבבכם" - זו מינות. ובפרט הקורא בהם בודאי הוא בכלל קורא בספרים חצוניים, ועין בסנהדרין ריש פרק חלק, מה דאיתא במשנה גודל העונש על זה. ועין בשלחן ערוך אורח חיים סימן ש"ז סעיף ט"ז ובמשנה ברורה ובאר היטב ובבאור הלכה שם.

(שמיה"ל ח"ב פרק ל')

למען ישמעו ויראו

בעיר ראדין היו קבוצת פורקי עול בשם "פועלי ציון" הללו הוציאו כתב עת וע"י הפיצו דיעותיהן הכוזבות. קבוצה מבני הישיבה דראדין התכנסו וטיכסו עצות להשיב מלחמה שערה, עד שבאחד הימים שהציטונג הי' אמור להיות מופץ, הקדימו הבחורים בשעות לילה מאוחרת טרם הפצתו, חדרו למקום בו הי' מונחים כל הציטונגן המוכנים לחלוקה, נטלו אותם והוליכו הכל לתנור שבפאתי היכל הישיבה ישיבת ראדין, שם בעזרת כמה גזרי עצים הבעירו את כל הציטונגן...

אלא שבלהט עבודתם בביעור הרע שכחו לטשטש כל עקבות, לפיכך בבוקר כשבאו הפועלי ציון וראו אשר נעשה, רצו בזריזות אל האדרעס החשודה הישיבע בחורים .. ומשפתחו התנור מצאו את שיירי הציטונגן האבוד הנאכלים במאכולת להבות האש ... אכן נודע הדבר....

תיכף ומיד החישו צעדיהם לבית הסמוך להישיבה ... בית הכהן הגדול מאחיו מרן החפץ חיים זצוק"ל. והנה אחד מן החצופים פער את לועו והחל מחרף ומגדף את קדוש ישראל ותפארתו, ובו ברגע תוך כדי תשפוכת קיאו,

מיד נכנסה בו רוח שטות והשתגע לעיני כל הנוכחים בחדר, ואחוז טירוף יצא את הבית, הרחיק עד ליציאה מן העיר, שם הטביע עצמו למוות, ותהום כל הארץ.

המעשה הי' כמובן לשיחת היום בין הבריות. זה אומר בכה וזה אומר בכה, ואילו בכתב עת של הציונים היוצא בווארשא בשם "האינט" (שאצל היראים הי' נקרא אינט בחיריק תחת האלף, שמשמעותו באידיש "כלב נובח") שאלו שאלה על החפץ חיים ..הרי החפץ חיים חיבר ספר על הלכות לשון הרע, והרי כולם יודעים שהחפץ חיים מעורר על הצורך באהבת איש את רעהו, וא"כ הכיצד קילל את האיש שישתגע וימות !! עד כאן נביחתם, ממש שאלת "תם". הרי מודים המה שלפי הסיפור בגירסא שלהם עצמם, החפץ חיים קילל את האיש ומחמתו השתגע על אתר ומת, והאיך עשה זאת הח"ח, אלא ודאי שמבינים הם היטב, שהקב"ה שומע אל דבריו ומקיימם, כמו שעשה הפעם, ועל כרחך שדבריו חשובים מאוד בשמים, וא"כ הכיצד שואלים הם על איש אלקים כזה ועל מעשה כזה, בו קיבל הסכמה פרטית מהשמים, את שאלתם המטופשת.

איך מדפיסים קשיא כזו ומפצים אותה בכל מקום ללא כל בושה עצמית, הא כיצד, כנראה שהיו להם "מלמדים" טובים לשיטת השאלות המפורכות מיניה וביה, שיטה ההופכת כל שאלה להגינות, אם נועדה היא בכדי לנגח את התורה ונושאי דגלה. - ומי הם רבותיהם - אחאב ופרעה.

סופו של מעשה הי' שהחפץ חיים שמע את שאלתם, והתשובה הגיעה: מה שהם אומרים שקלל אותו אינו נכון, אבל סוף המעשה שהשתגע ואח"כ נאבד מן העולם זה אכן אמת ויציב וזאת למען ישמעו וייראו שעם ישיבע בחורים' אסור להתחיל.

(מע"י)

